

INDEKS NORDLAND 2010

INDEKS NORDLAND

INNHold:

5-7

TØFFE TIDER, MEN LYS
RUNDT SVINGEN

8-10

NÆRINGS�IVETS
AKTIVITETSNIvÅ

11-13

DRIFTSRESULTAT
OG RENTABILITET

14-15

EGENKAPITAL

16-17

EKSPORT

18-25

UTSIKTENE FOR 2010

26-27

BEFOLKNING

28-29

LØNNSUTVIKLING

30-31

SYSSELSETTING

I et meget urolig år har bedriftene i Nordland håndtert finanskrisen slik at de negative effektene ble mindre enn ventet. Bedriftene i Nordland var godt rustet etter fem år med god vekst og gode resultater. Internasjonale kapitaleiere har vist sine bedrifter i Nordland stor tillit i 2009. Rundt i verden har mange industribedrifter stanset, eller de har redusert produksjonen sterkt. Det er derfor en stor anerkjennelse for bedriftene, de ansatte og ledelsen når nesten alle bedriftene i prosessindustrien i fylket nå er i normal produksjon. Dette viser at prosessbedriftene i Nordland er blant de mest effektive og omstillingsdyktige i verden. Industrien har også vokst i 2009. Det er faset inn betydelig ny kapasitet i Nordland i solcellerelatert produksjon i Glomfjord og i Narvik, og ny renseteknologi gjør at Celsa kan øke produksjonsvolumene av stål.

Finansuroen har utfordret Nordlandsbedriftene både finansielt og gjennom svakere etterspørsel. I en kortere periode var det slik at knapphet på kapital gjorde det mer enn normalt utfordrende å finansiere drift og investeringer. Nå er situasjonen normalisert når det gjelder tilgang på fremmedkapital, men mange bedrifter opplever at det stilles strengere krav til egenkapital enn tidligere.

Nordlandssamfunnet trenger talenter i den videre veksten i næringslivet. Det er først og fremst gjennom de kunnskapsdrevne næringene vi kan greie å utnytte den kompetansen som ligger i utdanningsrevolusjonen. Denne type næringer vokser først og fremst i større bysamfunn, og er en viktig årsak til sentralisering. Det er på tide å ta til etterretning at sentraliseringen er en så sterk kraft at det er liten sjanse for å vinne kampen mot den.

Det betyr at skal Nordland vinne kampen om ungdommen, må man satse sterkere på å styrke byene og regionsentrene parallelt med at omlandskommunene ivaretas best mulig. Hvis ikke er det stor fare for at vi øker fraflyttingen. Det er bedre at befolkningen flytter til Bodø eller andre bysamfunn i Nordland, enn at de forlater fylket. I klartekst betyr det at en sterkere fylkeshovedstad og sterkere omland, gjør Nordland mer attraktivt, og skaper bedre kår for omlandskommunene. I årene fremover blir en av de store utfordringene å gjøre Nordland attraktivt for talentene, for våre høyt utdannede ungdommer.

Utfordringer til side. Kulturlivet i Nordland vokser. Mange unger fødes. Det er yrende liv og røre på Trænafestivalen, Vinterfestuka i Narvik, Verket på Mo i Rana, Nordland Musikkfestuke, Parkenfestivalen, Sommerdagan på Melbu og Lofoten Internasjonale

Kammermusikkfestival, for å nevne noen få. Kultur, varehandel og bedre samferdsel gjør det triveligere å bo i Nordland enn noen gang. I 2010 blir forhåpentligvis Universitetet i Nordland et faktum. Vi håper Nordland frister mange til å komme hit for å bli en del av vårt spennende samfunn og våre muligheter.

Karsten Nestvold

Leder Styringsgruppen

Direktør

Innovasjon Norge, Nordland

Erlend Bullvåg

Prosjektleder

Handelshøgskolen i Bodø

Kunnskapsparken Bodø AS

Eirik Pedersen

Adm. dir.

Kunnskapsparken Bodø AS

Edel Storelmo

Regiondirektør

NHO Nordland

Bjørn Sture Trymbo

Banksjef, Nordlandsbanken

Nordlandsbanken ASA

Jørn Sørvig

Nærings- og samferdselssjef

Nordland Fylkeskommune

HVORDAN BRUKER DU DETTE DOKUMENTET?

Indikatorene presenteres i Indeks Nordland som indekser. En indeks viser utviklingen fra et referansetidspunkt frem til i dag.

Du kan bruke Indeks Nordland til å:

- Vise frem Nordland og mulighetene som ligger i fylket
- Inspirere til debatt om hvordan Nordland skal se ut i fremtiden

- Gi kunnskap om fylket til beslutningstakere, både i næringsliv og politikk
- Tilføre fakta til debatter og beslutninger der Nordlands interesser berøres
- Måle fremdrift og resultater i Nordland
- Gjøre det mulig for enkeltbedrifter å vurdere egen utvikling

Indeks Nordland følger utviklingen i landsdelen og landets øvrige nærings- og samfunnsliv. Målsettingen er først og fremst å gi et overordnet bilde på regionens utvikling, men indeksen skal også være detaljert nok til å gi enkeltbedrifter mulighet til å vurdere egen utvikling.

Vi ønsker å trekke frem hva vi er dyktige på i Nordland. Indeks Nordland skal skape debatt omkring hva som skal til for å utvikle fylket videre.

01

NÆRINGSLIVET I NORDLAND: 2009 BEDRE ENN VENTET.

Nordlandsøkonomien når 118 milliarder i 2008. Nedgangskonjunktur gjør at omsetningen faller til 113,5 milliarder i 2009. Det er likevel vekst i varehandelen, lakseeksporten, og i tjenesteproduksjon mot private.

I 2010 ventes 4 % vekst i omsetningen.

02

SVAKERE LØNNSOMHET.

2008 ble bedre enn ventet. Driftsresultatet i Nordland når 10,2 milliarder i 2008. I 2009 ventes driftsresultat å falle sterkt til 4,5 milliarder. Nordland er fortsatt mer lønnsomt enn landsgjennomsnittet i 2009. I 2009 vil lakseoppdrett og tjenesteproduksjon mot private være mest lønnsomme sektorer i Nordland.

03

KRAVET TIL EGENKAPITAL ØKER.

Egenkapitalandelen er 30,3 % i Nordland. Det er totalt investert 145 milliarder i Nordlandsbedriftene. Av dette er 45 milliarder egenkapital og 100 milliarder fremmedkapital

Det er en økning på 25 milliarder i egenkapitalen siden 2000.

04

BEDRE EKSPORT EN VENTET. KRAFTIG TILBAKESLAG I EKSPORTVERDIEN.

Eksporten fra Nordland når 16 milliarder i 2009. Det er en nedgang på 20 %. Årsaken er sterkt prisfall på metaller. Lakseeksporten øker sterkt med 14 % i 2009, og motvirker noe av verdifallet. Noe bedre priser på metaller gir sammen med fortsatt vekst i lakseeksporten økt eksport med 8 % i 2010.

05

2010: BEDRE TIDER RUNDT SVINGEN.

Næringslivets forventninger til 2010 er preget av forsiktig optimisme. Det er få, om noen som tror at det kan bli verre. Bedriftene er likevel klare på at mange utfordringer venter i 2010. Mange bedrifter er likevel mer optimistisk for 2010 enn tidligere.

06

KAMPEN OM KOMPETANSEN TILTAR INN I 2010, MODERAT VEKST I LEDIGHETEN I 2009.

Finansuroen har stanset veksten i sysselsettingen i privat sektor. Selv om det skapes mange nye jobber i offentlig sektor, er det netto tap av jobber i 2009. Det er nå 113500 sysselsatte i Nordland, nesten 1000 færre enn ved inngangen til 2009.

07

BEFOLKNINGSVEKST OG SENTRALISERING.

Vi er nå 236 146 innbyggere. Det er om lag 1000 flere enn ved starten av 2009. Økningen skyldes fødselsoverskudd og innvandring. Spesielt aldersgruppen 20 til 40 år flytter ut av Nordland.

08

NORDLAND HAR TIDENES BESTE PRIVATØKONOMI.

Velstandsveksten er historisk sterk siste 2 år. Bruttoinntekten stiger 15 % i denne perioden. Lønnsnivået øker i Nordland i takt med at andelen med høy utdanning øker.

2010

Du finner indeksen på:

www.indeksnordland.no

Alle artikler på nett,
og som nedlastbar fil.

TØFFE TIDER, MEN LYS RUNDT SVINGEN

Foto: Jan Erik Paulsen

5

TØFFE TIDER, MEN LYS RUNDT SVINGEN

Veksten i Nordlandsøkonomien fortsatte lengre enn i Norge forøvrig. Nordland ble senere rammet, og mer avgrenset enn mange andre regioner i Norge. Vendepunktet kom også tidligere. Rask omstilling og nedgangskonjunktur har preget 2009. Likevel er 2009 blitt et langt bedre år enn forventet. Ved inngangen til 2010 er fasiten at arbeidsledigheten er tilbake på 2008 nivå, og usikkerhet er blitt til positive forventninger for 2010 i store deler av næringslivet. I 2010 vil Nordland igjen få vekst drevet av positiv prisutvikling på metaller, økt eksport av laks, og fortsatt vekst i privat forbruk.

Våren 2009 var svært vanskelig for mange bedrifter i Nordland. Konjunkturskiftet var så sterkt at omsetningen i Nordlandsbedriftene falt for første gang de siste 30 år. Selv ikke forrige nedgangskonjunktur som varte til slutten av 2003, var så sterk. Det var eksportørene og bedrifter rettet mot handel med kapitalvarer som fikk den sterkeste nedgangen våren 2009.

Lave renter har sammen med lav arbeidsledighet igjen fått husholdningene til å øke etterspørselen. Et godt eksempel er bilbransjen, som på tross av et svakt første halvår, har opplevd god etterspørsel etter nye biler høsten 2009. Nordland har mange store bedrifter som konverterer råstoff til metaller og legeringer, og som produserer fiskeråstoff til eksport. Bedriftene har gjennomgående prisreduksjoner på 5 til 50 % i markedsprisene for mange av produktene i 2009. Denne sterke nedgangen forklarer reduksjonen i omsetning i Nordland. Når råvarekostnadene var for høye sammenlignet med markedsprisen i store deler av 2009, blir fasiten blodrøde tall for 2009 for mange.

Den gode nyheten er at produksjonsvolumene på langt nær har falt så mye som prisen, og at bedriftene nå rapporterer at marginene er positive fra 3. kvartal 2009. Lave ledighetstall og veltrimmede bedrifter gjør at Nordland har et meget godt utgangspunkt for 2010.

I 2009 når omsetningen 113,5 milliarder, en nedgang på 4,1 % fra 118,3 milliarder i 2008. For 2010 ventes det en vekst på 4 % til 117 milliarder. Nordlandsbedriftene tar et hvileskjær i 2009, for å sette fart igjen i 2010.

VERDEN VIL HA MER FRA NORDLAND

Nordland har på tross av finansuroen sterke internasjonale drivkrefter. Satsningen i og rundt produksjon av Wafere og Solceller og svært positiv utvikling i lakseoppdrett er de aller beste nyhetene fra 2009. Pelagisk (sild) fiskeindustri har en svært god periode med stor eksport til både Europa, Russland og Afrika. Også i metallmarkedene er det tegn på bedring. Aluminiumsprisen er bedret, og det er

ventet moderat prisøkning på stålprodukter.

Utsiktene for 2010 er meget spennende. Det er tiltakende aktivitet innenfor petroleumsvirksomheten i Norskehavet. Nordland er i startgroppen for en rivende utvikling i Petroleumssektoren. Det er i løpet av 2009 kommet i gang betydelige infrastrukturinvesteringer på Helgeland. Vegnettet styrkes med Toven-tunellen og veipakke Helgeland står foran realisering. Flyplasskapasiteten er styrket i Brønnøysund, og planene for en ny storflyplass til erstatning for Røssvoll lufthavn i Rana er kommet langt. Forsyningslinjen til petroleum-saktiviteten styrkes, og det er under utbygging betydelig terminalkapasitet i Sandnessjøen. Realiserer oljeselskapene planene, vil aktiviteten utenfor Helgeland mer enn firedobles frem mot 2020. Det pågår en bred debatt i samfunnet om premissene for petroleum-saktiviteten utenfor Lofoten og Vesterålen. Stor interesse fra selskapene og fra oljedirektoratet indikerer at potensialet er stort.

Nordland har en langt svakere befolkning-utvikling enn de fleste andre regioner. Sterk jobbskaping i kompetanesektorene i byene på øst, sør, vest og midt Norge har gjort det svært utfordrende å vinne kampen om flere av de unge talentene for Nordland. Oppbygging av sterke petroleumsorienterte fagmiljøer i private og offentlige bedrifter, vil kunne tilføre fylket svært attraktive arbeidsplasser for høyt utdannet arbeidskraft, og tilfører petroleum-sindustrien kompetanse og entusiasme nært knyttet til de utfordringer aktiviteten møter i Nordområdene.

I takt med at både konsumenter og bedrifter globalt øker sitt miljøfokus, vil det bli en strategisk fordel å kunne produsere varer med lavest mulig karbonavtrykk og miljøbelastning. Nordland har svært store kraftressurser (og ledig kraftkapasitet) basert på fornybar vannkraft. Fokus på grønn økonomi øker sterkt, og ventes å være en av de viktigste vekstområdene i verden i mange år fremover. I global målestokk er forutsetningen for grønn industriproduksjon og fabrikasjon svært gode i Nordland. Etter hvert som miljøkravene øker rundt i verden, vil industrien i Nordland ligge svært gunstig til med klare miljøfordeler. Bedriftenes kombinasjon av fornybar kraft, og svært avanserte renseteknologi, ventes å gjøre det mer attraktivt å produsere va-

rer i vår industri. God lønnsomhet i Nordlands industri over tid bør virke ekstra motiverende. Husholdningene i Nordland har hatt et svært godt år i 2009. Raskt rentefall har sammen med svært gode lønnsoppgjør i foregående fireårsperiode gitt svært god kjøpekraft. Befolkningen har bedre råd enn tidligere. Likevel, 2009 har økt både prisbevissthet og kundene vurderer sine innkjøp grundigere og tar seg bedre tid enn de gjorde tidligere. Vi har også lagt om forbruket og mer av våre inntekter investeres i oppussing av egen bolig, mens vi går mindre på restaurant, og kjøper færre velværeprodukter. Vi har også reist mindre utenlands på ferie en periode, for igjen søke til sydlige breddegrader i nesten samme omfang som i 2008.

Aktiviteten i boligmarkedet har tiltatt ut over 2009. Markedet kjennetegnes av få nybygde boliger, et visst lager av usolgte boliger, og god etterspørsel etter brukte leiligheter og eneboliger i spesielt sentrum og by kommunene i Nordland. Prisveksten varierer sterkt, men hovedbildet er en moderat prisvekst, og svært prisbevisste kunder. I byggebransjen har redusert boligbygging ikke latt seg kompensere med økt offentlig byggeaktivitet, noe som har medført at sysselsettingen har falt i 2009.

I Nordland investeres det nå i oppgradering av

stamveinettet. Veipakke Salten fornyer veisystemet mellom Bodø og Fauske. På Helgeland er det ventet at Veipakke Helgeland snart vedtas, og Nordland Fylkeskommune har igangsatt byggingen av Tøntunellen som knytter ytre Helgeland effektivt til stamveinettet. I nordfylket er planene for Hålogalandsbroen i godt gjenge, en forbindelse som vil bedre samferdselen i Ofoten regionen markant. Prosessen rundt ny rullebane ved flyplassen i Bodø vil nå viktige milepeler i 2010, og på Helegland vil avklaringen rundt en storflyplass være besluttet i løpet av 2010.

Nordlands næringsliv trenger arbeidskraft. Selv om sysselsettingen falt moderat i 2009, er det et underliggende gap mellom tilgjengelig arbeidskraft og behovene i årene fremover. En viktig årsak er at Nordland så langt i for liten grad har vunnet kampen om de unge arbeidstakerne. Nasjonalt ser vi at befolkningen i aldergruppen 20-40 år med høy utdanning er i Norge vokst med 15,5 % siden år 2000. I Nordland er andelen vokst med kun 3 %. Når en vet at fødselskullene er om lag likt fordelt, betyr det at mange unge har valgt utdanning og arbeid i andre deler av landet. Utviklingen vanskeliggjør bedriftenes innsats for å øke egen konkurransevne, og kan redusere verdiskapningen i fylket.

Sentralisering er en meget sterk drivkraft i det

Terje Rakke / Nordic Life / Team Bodø

norske samfunnet. Sentraliseringen må Nordland leve med. Den store utfordringen for Nordland er hvordan vi som samfunn håndterer sentraliseringen. En del av diskusjonen er fremtidig kommunestruktur i Nordland. Et mindre antall kommuner vil bidra til økt lokal utviklingskapasitet.

Ofta blir det svært negative diskusjoner omkring sentralisering. Det er fordi flytting fra en region rammer hardt. Nordland må ta lærdom fra de regioner som tiltrekker seg den unge befolkningen. Når en vet at flyttestrømmen i Nordland er todelt, en strøm til byene i fylket, og en direkte ut av fylket, blir det en viktig strategi å satse enda sterkere på å gjøre våre bysamfunn og hovedsteder mer attraktive. Jobbskaping er en svært sentral drivkraft i sentraliseringen. Mer effektiv industri og primærnæringsproduksjon endrer arbeidsmarkedet i regionene. Når vi vet at det i Norge er sterk jobbskaping innen avansert tjenesteproduksjon og i sektorer der det kreves høyere teknologisk og økonomisk kompetanse for å være konkurransedyktige, vet vi hva som drar talentene ut fra Nordland. det blir derfor svært viktig å tilrettelegge for økt jobbskaping innen kompetansesektorene i byene og regiontettstedene i Nordland. En slik satsning vil bidra til å gjøre byene og regionsentraene i Nordland mer attraktive for de unge vi skal vinne. For mange

vil en slik satsning være kontroversiell. Det er imidlertid like kontroversielt hvis Nordlandssamfunnet ikke forsøker å stimulere flere til å bo i Nordland, og dermed stimulere til økt utflytting og svekker tilgangen på arbeidskraft.

UNIVERSITETET I NORDLAND

I 2010 faller beslutningen om Høgskolen i Bodø skal få status som Universitetet i Nordland. Søknaden er levert og den oppnevnte komiteen er påbegynt sitt arbeid. Innstillingen og den videre politiske behandlingen kan starte høsten 2010. Et Universitet i Nordland vil bety en viktig milepel for Nordlandssamfunnet. Universitet vil vesentlig øke kunnskapsproduksjonen om og for Nordland, og vil øke tilførselen av høy kompetent arbeidskraft til glede for næringsliv og offentlige aktører.

NORDLAND I 2010

- Næringslivet venter vekst i 2010 etter tøft 2009. Det er ventet vekst på 4 %.
- Viktige samferdselsinvesteringer er i gang og flere store prosjekter skal vedtas. Dette vil ha store positive ringvirkninger for næringslivet og samfunnsfunksjonen i perioden frem til 2010.
- Nordland må vinne kampen om flere av de unge. Flere jobber innen tjenesteyting og teknologi vil gi viktige bidrag.
- Nordlands flyttestrøm ut av fylket kan bremses ved økt attraktivitet og mangfold i byenes arbeidsmarked. Av to onder, er det bedre at flere flytter til byene, enn at flere forlater Nordland.
- Nordland har svært gode vilkår for grønn industri og fremvekst av en stor grønn økonomi. Det blir viktig å motivere storindustriens utenlandske eiere, og lokale kapitaleiere til å fortsette sine investeringene i Nordland. God avkastning så langt må være en god grunn til videre engasjementer.

NÆRINGSLIVET I NORDLAND:

2009 BEDRE ENN VENTET

2009 er blitt et langt bedre år for næringslivet i Nordland enn forventet. Svært god vekst i 2008 ble avløst av en nedgangskonjunktur. 2009 har for næringslivet i Nordland handlet om rask omstilling og et lavere aktivitetsnivå. Etter et urolig 2009 er veksten tilbake i 2010, men på et moderat nivå sammenlignet med den sterke vekstperioden frem til 2008.

I 2008 omsatte bedriftene i Nordland for 118,3 milliarder kroner. Dette er en formidabel vekst fra 2007, og betydelig bedre enn forventet. Det var spesielt industrien som gjorde et hopp i 2008. I 2009 når omsetningen 113,5 milliarder, en nedgang på 4,1 %. For 2010 ventes det en vekst på 4 % til 117 milliarder. Nordlandsbedriftene tar et hvileskjær i 2009, for å sette opp farten igjen i 2010.

Tilpasningen har så langt skjedd med en moderat vekst i ledigheten. Omstillingsevne og kompetanse i effektiv drift, har gjort at produksjonen er opprettholdt eller økt i Nordland på tross av vanskelige verdensmarkeder. Lave markedspriser i eksportindustrien, og lavere aktivitet i det lokale bygg og anleggsmarkedet, bidrar til at omsetningen faller totalt sett. Det er flere eksempler på at industrikonsern har lagt ned produksjon ute i Europa, og økt i Nordland. Finanskrisen har så langt påvirket Nordlandsøkonomien mest i eksportbedriftenes priser, og mindre i sys-

setting og volum enn hva som gjelder for andre regioner. Et omsetningsfall på 4,1 % er mindre enn mange andre regioner har. Med stor sannsynlighet kom vendepunktet til det bedre i nordlandsøkonomien i løpet av august/september 2009. Utsiktene inn i 2010 er en vekst på om lag 4 % drevet av økt lakseoppdrett, stabil aktivitet i industrien, og økende varehandel.

I starten av 2010 er fasiten at det med noen få unntak er normal aktivitet i nesten hele privat sektor igjen. Det er full drift i vår prosessindustri, lakseoppdrett venter nytt rekordår og solcelleindustrien har økt produksjonen sterkt ved innfasing av ny kapasitet. Varehandel og reiseliv venter fortsatt moderat bedring i 2010, og produsentene av bedriftsrettede tjenester venter igjen svakt økende etterspørsel drevet av at bedriftene igjen har positive marginer.

2009 markerer en vesentlig ny situasjon for nordlandsbedriftene. Overgangen fra sterk vekst til normal etterspørsel har betydd store omveltninger for mange bedrifter. Mange bedrifter har opplevd betydelig prisfall i markedene, og etterslep i prisnedgangen på råvarer. Lønnsomheten er derfor svak for mange bedrifter i 2009. Mange bedrifter har fokusert på en vesentlig reduksjon av kostnadene og har klart å finne nye markeder. Innsatsen har gitt resultater, og mange bedrifter rapporterer om økt aktivitet. Finansmarkedene er nå i all hovedsak normalisert. Det er god tilgang på fremmedkapital for gode prosjekter, mens noen kunder nok opplever at kravene til egenkapital har blitt strengere de siste årene.

2010 blir et svært spennende år for Nordlandsbedriftene. Stikkordene er grønn industri, vind og småkraft, havbruk, sterk vekst i petroleumsaktiviteten utenfor Nordland og etablering av Universitetet i Nordland.

I Nordland har de mest dramatiske endringene berørt eksportindustrien. Kombinasjonen av sterkt fallende markedspriser i 2009 og dyre råvarer har gitt ulønnsom produksjon i mange av bedriftene frem til utgangen av tredje kvartal 2009. Kontrastene til havbruk er store. Havbruksbedriftene opplevde et svært godt år i 2009, og venter i 2010 økende volumer og økende priser. Havbrukssektorens sterke fremgang forklares med den globale markedssituasjonen for laks, der Chile som var verdens nest største produsent av atlantisk laks, er svært hardt rammet av sykdoms- og miljøproblemer i 2009. Utfordringene i Chile vil vedvare i flere år. Innen solcelleindustrien er aktiviteten økt betydelig i 2009, mens året er preget av sterkt prisfall på produktene og kostnadsutfordringer for produsentene. Det er en god nyhet at aktiviteten er opprettholdt i selskapene, og at nye bedrifter er kommet til i året som gikk. Svake resultater i store deler av næringslivet betyr at investeringene er sterkt redusert, og forventes å bli svært lave også gjennom 2010.

NÆRINGENE

Primærnæringene består av havbruksnæring, tradisjonell fiskeindustri samt jord- og skogbruk organisert i aksjeselskaper. Den alt dominerende omsetningen kommer fra havbruk og tradisjonell fiskeindustri. Bedriftene innen primærnæringene, anført av fiskeri og havbruk, vokste med 4 % i 2008

Foto: Kjell Iversen

til en omsetning på 9 milliarder. Utviklingen for 2008 ble dermed svakere enn forventet, i hovedsak som følge av markedsproblemer i hvitfisknæringen og større sykdoms-, biologiske og markedsmessige problemer enn ventet i torskoppdrett. I lakseoppdrett har det vært moderat påvirkning fra sykdom. I 2009 er veksten ventet å nå 8 % totalt for disse bransjene. I 2010 ventes det en omsetningsvekst på 5 %. Nordland er Norges største oppdrettsfylke innenfor laks og torsk målt i førstehandsverdi.

Innad i næringen er kontrastene store. Den tradisjonelle fiskeindustrien opplevde et svært tøft år i 2009 fordi høye råstoffpriser, valutatap og fallende markedspriser tærer hardt på egenkapitalen. Spesielt markedene i England og Portugal og i de amerikanske markedene for saltfiskprodukter, har gitt betydelige verdifall for tradisjonell fiskeindustri. Innen lakseoppdrett er utviklingen i 2009 sterk, og Nordlandsoppdretteren setter igjen rekord i omsetning. Førstehandsverdi av oppdrett i Nordland er 3,9 milliarder kr. Veksten i 2009 kom på 16 %. Utsettet i første halvår av smolt var likt med samme periode i 2008, mens siste halvår er det en vekst på 6 %. For 2010 venter oppdrettsnæringen en vekst på 6 % i volum. Prisutviklingen for 2010 er imidlertid svært lovende og økende. Omsetningen i lakseoppdrett ventes å øke med 14 % i 2010 i Nordland.

Innenfor produksjon av oppdrettstorsk er situasjonen gradvis forverret gjennom hele 2009 som følge av fallet i torskepriser i verdensmarkedene. Produktet er fortsatt attraktivt i markedet, men oppdretterne oppnår

priser betydelig lavere enn produksjonspris. Omsetningen av oppdrettstorsk målt i kroner ventes å falle med 18 % i 2009 på tross av noe økt slaktevolum i Nordland. I 2010 øker slaktevolumet, mens prisene ventes å øke moderat. I sum ventes primærnæringene i Nordland å vokse med 8 % i 2009 og 5 % i 2010.

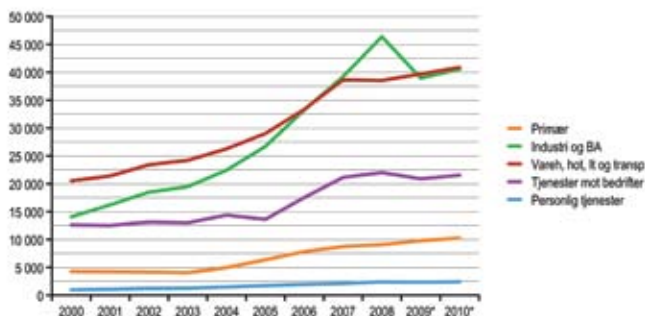
Industrien i Nordland setter ny omsetningsrekord i 2008. Sektoren omsetter for 46 milliarder, og er i 2008 den desidert største sektoren i Nordland. Veksten i 2008 er formidable 18 %. Finanskrisen snudde på kort tid konjunktorene til sterk nedgang. Våren 2009 ble svært vanskelig for prosessindustrien, og leverandørene til bygge- og anleggsindustrien opplevde stor usikkerhet. Utover våren 2009 stabiliserte det innenlandske markedet seg med god hjelp fra meget høy oppussingsaktivitet og krisepakken rett mot offentlig sektor i Norge. For eksportbedriftene var siste del av 2008 og perioden frem til etter sommerferien 2009 preget av sterkt prisfall for nesten alle produkter (med unntak av laks) og fallende volumer. Prisfallet har fulgt innfasingen av nye kontrakter med lavere metallpriser utover våren 2009. Flere bedrifter gjennomførte derfor vedlikeholdsstans med ekstra lang varighet og reduserte produksjonsvolumer våren 2009. I tillegg ble det iverksatt omfattende effektiviseringsprosjekter for å redusere produksjonskostnadene. Bedriftenes raske reaksjon gjorde at de unngikk full stans. Ved inngangen til 2010 er fasiten at prosessindustrien har klart seg meget godt gjennom uroen skapt av finanskrisen.

FAKTA:

- Universitetet i Nordland åpner for økt kompetanseproduksjon om og for næringslivet i Nordland, og øker interaksjonen mellom internasjonale kompetansemiljøer og Nordlands bedrifter og kunnskapsinstitusjoner.
- Bedriftene har i 2009 redusert sin gjeld, og gjort minimale investeringer. Det er nå svært viktig å øke investeringene i fornyelse og utvikling av bedriftene i Nordland, hvis en skal henge med i økende global konkurranse. Nasjonal transportplan betyr økt veinbygging i Nordland i årene som kommer, og vil etter hvert forbedre samferdselen. Det er svært viktig at tiltakene i transportplanen følges nært opp slik at den ikke forsinkes av mangel på finansiering eller forsinkelser i planarbeid.
- I 2009 har North Energy, ett av Nord-Norges to oljeselskaper, etablert seg med kontor i Bodø. I Sandnessjøen er BP i ferd med å bemanne opp en fremskutt driftsorganisasjon for Skarv-feltet. Det er en svært viktig oppgave å overtale flere av petroleumsaktørene om at Nordland er et meget gunstig sted å være representert, med tanke på den kommende petroleumsvirksomheten i vår region.

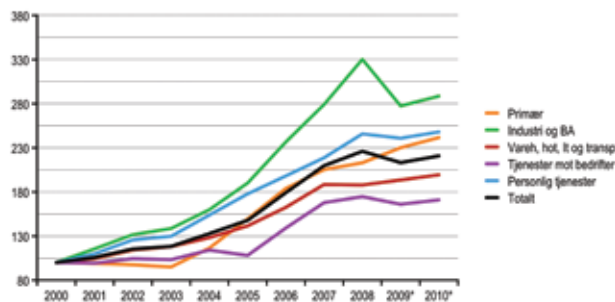
OMSETNING NORDLAND

- Millioner kroner

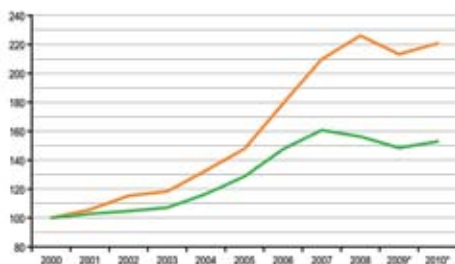
OMSETNING NORDLAND BRANSJEINNDELTT

- Indeks 2000 = 100

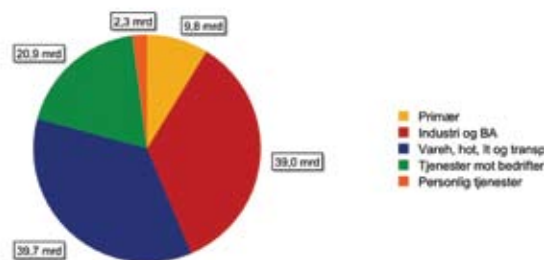
OMSETNING NORDLAND OG NORGE

- Indeks 2000 = 100

FORDELING AV OMSETNING 2009 I NORDLAND

- fordelt på bransje

I prosessindustrien er det i 2009 også innfaset betydelig økt kapasitet innenfor produksjon av wafere og solceller. Det ventes en vekst i industrien i 2010 på 4 % som følge av svakt økende metallpriser. Markedsutviklingen har igjen vist hvor sårbar industrien er for konjunkturoendringer, og hvor viktig stabile gode rammevilkår er for industrien. Spørsmål omkring kraftkontrakter, grønne sertifikater og prisen på transport av kraft blir svært viktige i 2010.

Handelsnæringene i Nordland hadde null vekst i 2008. En svært svak avslutning på 2008 sørget for det. Sektoren er Nordlands nest største, med en omsetning på 38,5 milliarder kr. Spesielt reiseliv og restaurant merket raskt finansuroen negativt. Også bedriftene innen persontransport merket betraktelig nedgang i reiseaktiviteten, spesielt i bedriftsmarkedet. I 2009 er det igjen vekst i sektoren med om lag 3 %. Det er spesielt varehandelen som har tatt seg opp, som følge av at lav rente har tilført økt kjøpekraft. Lav rente har også gjort at handelen med kapitalvarer som biler og hvitevarer har tatt seg opp i 3. og 4. kvartal 2009. I løpet av 2009 er fylket nå blitt vert for tre av Norges største selskaper innenfor persontransport. Etter oppkjøp er nå Torghatten Transportselskap Norges nest største innen persontransport. Sammen med Widerøe ASA og Hurtigruten ASA, utgjør disse selskapene en omfattende sys-

selsettings- og økonomisk faktor i Nordland. Økende rente ventes å dempe veksten i 2010 noe i sektoren. Varehandelen vil vokse ca 5 %, transportkonsumet vil vokse meget forsiktig med 2 % og etterspørselen for restauranter og fra forretningsreisende vil ha null vekst. Sektoren totalt ventes å vokse 3 % i 2010, eller samme nivå som i 2009.

Tjenesteyting mot bedrifter merket allerede i 2008 uroen hos kundene. Etter sterk vekst i 2007, vokste sektoren i 2008 kun med 4 % til en omsetning på 21,9 milliarder. I 2009 har sektoren blitt rammet av nedgangen i eiendomsforvaltning, industrielt vedlikehold og logistikkmarkedet i Nordland, og vil få en reduksjon i omsetning på 5 %. Nedgangen bremser av at mange bedrifter har økt fokuset på effektivisering og outsourcing. Dette har økt etterspørselen etter rådgivning og IT-løsninger. Krisepakken mot offentlig sektor stimulerte også etterspørselen etter byggeteknisk rådgivning i 2009.

Tjenesteyting for privatpersoner som omfatter private bedrifter innen omsorg, tannhelse og helsetjenester, vokste i 2008 med 12 %. Sektoren er Nordlands minste målt i omsetning, med 2,4 milliarder kr. Sektoren har god fremdrift som følge av at flere blir eldre, og flere prioriterer kjøp av helsetjenester utenfor det offentlige tilbudet. Fortsatt er hovedregelen at offentlig sektor har outsourcing svært lite

av tjenesteproduksjonen til private aktører. Finansuroen har påvirket vårt private konsum av tjenester negativt i 2009. Det er en svak nedgang på 2 % i omsetningen for 2009. I 2010 ventes det en vekst på 3 % i denne sektoren.

Nordland har mange muligheter i 2010. Selv om den kraftige vekstperioden kulminerte i 2008, byr 2010 på meget spennende fremtidsmuligheter. Den største spenningen er knyttet til Nordlands evne til å ta ut ringvirkninger av den raskt voksende petroleumsvirksomheten utenfor Helgeland. Avklaring av den videre prosessen rundt petroleumsvirksomhet utenfor Lofoten og Vesterålen gir også store muligheter i årene som kommer. Også havbrukssektoren vil vokse i Nordland. Håndtering av lakselus og sykdomsutfordringer på en god måte, vil kunne bidra til økte volumer i Nordland, om man lykkes. For bygg- og anleggssektoren øker aktiviteten i Nordland i 2010. Det er økende aktivitet innen vegbygging, og flere store prosjekter rundt bygging av sykehus. Høsten 2010 når Nordland en historisk milepel, da Nordland trolig blir universitetsfylke. Universitetet vil være nært knyttet til kombinasjonen av praktisk kunnskap og akademisk kunnskap, og vil bidra til å øke kompetansenivået både i Nordland, Nord-Norge og Norge.

SVAKERE LØNNSOMHET

Nordlandsbedriftene fortsetter å generere svært god driftsmargin. Driftsmargin er definert som driftsresultat i % av omsetningen. Nordlandsbedriftene nådde i 2008 et driftsresultat på 10,2 milliarder. Dette var 2 milliarder mer enn forventet. I perioden 2003 til 2008 har bedriftene generert hele 45 milliarder fra driften. Dette er sjetten år på rad Nordland har større lønnsomhet fra driften enn landsgjennomsnittet. Driftsmarginen er i snitt 8,6 %, mens AS Norge når 6,4 %. Svakere konjunkturer og lav vekst i 2009 har gitt et markert marginfall for mange bedrifter. Prosessindustrien er hardest rammet med røde tall for 2009 sett under ett.

I 2008 var bidraget størst fra industri samt bygg og anlegg. Sektoren genererte et driftsoverskudd på hele 6 milliarder, eller en driftsmargin på 13 %. Eierne av industribedriftene, bygg- og anleggsselskapene, samt kraftselskapene kan glede seg over å ha skapt mer enn 60 % av det samlede driftsresultatet i Nordland. Industrien har i perioden 2003 til 2008 lagt bak seg de mest lønnsomme årene noen gang. På tross av finansuroen i 2009 og at 2010 gir svært lav driftsmargin i industrien, er det over tid ventet at industrien vil være tilbake i god lønnsomhet i 2011. På andreplass i driftsresultat kommer tjenesteproduksjon mot bedrifter i 2008. Dette er de bedriftene som gir råd, driver bedriftenes systemer, gjør at varer og produkter kommer frem og sørger for forvaltning av selskaper og eiendommer og ledelse. Sektoren når en driftsmargin på 11 %. I primærnærings- og lakseoppdrett bidrar svært god driftsmargin i lakseoppdrett til at sektoren når en driftsmargin på 9 %. Svært mye av overskuddet reinvesteres i bedriftene.

Nordlandsbedriftenes avkastning på totalt investert kapital sier noe om kapitaleiernes avkastning totalt sett. I 2008 opprettholdes en avkastning på 11,4 %. Når landsgjennomsnittet i 2008 er 5 %, gir Nordlandsbedriftene betydelig høyere avkastning.

HVA SIER BEDRIFTENES DRIFTSMARGIN OSS?

Driftsresultatet viser forholdet mellom bedriftens inntekter og kostnader ved driften. Bedrifter med ulønnsom drift har lav overlevelsesevne over tid. For svakt driftsresultat indikerer at bedriftens konkurransevne er svekket, og at kapitalanvendelsen ikke er tilstrekkelig effektiv.

Totalkapitalrentabiliteten uttrykker avkastningen fra virksomheten i forhold til den totale kapital som er bundet i bedriften. Dette forteller oss hvilken avkastning kapital investert i bedriften gir, og sier noe om det er verdt å ta den risiko som er knyttet til investeringen.

HVA SER VI I NORDLAND?

I 2008 var det ventet at driftsmarginen skulle falle som følge av konjunkturutfasingen. En overraskende sterk industrisektor, har sammen med stabil god lønnsomhet i bedriftsrettet tjenesteyting og havbruksnærings bidratt til at det ventede marginfallet ikke slo inn slik det gjorde i landet for øvrig. Marginfall var hovedbildet fra starten av 2009 frem til et vendepunkt i august/september. Siden marginfallet er sterkest for industrisektoren, rammes den sektoren som hadde best marginer sterkest.

Bedriftene rapporterer om store fall i marginene og negative marginer store deler av året. Utslaget for Nordland er stort. Driftsmarginene for summen av Nordland kan falle med hele 60 % fra 10,4 milliarder til 4,2 milliarder for fylket som helhet i 2009. Driftsmarginen faller da fra 8,6 % i 2008 til 4 % i 2009. 2009 ble dermed et år som i liten grad ga rom for investeringer, og der nedbetaling av gjeld måtte prioriteres.

Bedriftene i Nordland hadde etter svært gode år bedre kapasitet enn på lang tid for å møte de ekstreme svingningene i 2009. For bedriftene kom utfordringene på to plan. Kundene fikk brått vanskeligheter med tilgang til likviditet, og bedriftene måtte på kort tid redusere kostnader og samtidig håndtere råvarepriser som falt langsommere enn markedsprisene. Situasjonen satte spesielt prosessindustribedriftene og den tradisjonelle fiskeindustrien langt tilbake lønnsomhetsmessig. Svak lønnsomhet har så langt gitt et fåtall større konkurser i Nordland. Etter hvert som bedriftene skal fornye kreditter og fornye lån inn i 2010 fryktes det at flere bedrifter faller fra som følge av at de ikke oppnår nødvendige kreditter.

Tjenesteproduksjon rettet mot bedrifter har et svakt fall i driftsmarginen. Marginene var i 2008 på 11 %. Sektoren bidrar med 23 % av driftsresultatet for Nordland. I 2009 har det vært prispres og langt sterkere konkurranse. Driftsmarginene falt til 9,6 % i 2009. Det rapporteres om sterkere konkurranse, og at bedriftene i mange tilfeller har måttet sette ned timeprisene for å holde aktiviteten oppe. Reduksjonen i aktivitet har blitt langt mindre enn ventet.

Havbrukssektoren med laks i spissen har svært gode resultater i Nordland. Nordland er både det største laksefylket i Norge og det mest lønnsomme. 2008 bød på flere marginutfordringer for havbruksbedriftene. For- og fraktkostnadene økte og sykdomsutbrudd påvirket marginene negativt. Driftsmarginen er fortsatt høy

i 2008, men falt til 9 %. Stabil og god drift i 2009, og svært gode prisutsikter for 2010 vil gi økende driftsmargin i havbruk.

Eksporten av hvitfisk og pelagisk fisk øker målt i tonn. Betydelige prisfall for ferdigprodukter har redusert marginene sterkt. For mange bedrifter har råvarer vært dyrere enn markedsprisene når produktene skulle selges, med stor slitasje på egenkapitalen.

Den private velstanden øker og sammen med lave renter har vi meget god kjøpekraft i Nordland. Finansuroen har gjort forbrukerne mer bevisste og forsiktige. Flere har også fryktet arbeidsledighet. Varehandelen har dermed oppnådd lavere priser på en rekke varer og noe lavere volumer. Konsekvensen er at marginene i 2009 faller ned mot 1,7 % sammenlignet med 2,1 % i 2008. I takt med at økonomien stabiliserer seg, og folk øker pengebruken igjen, ventes det noe bedre marginer i 2010. Konsumet av tjenester til private øker i Nordland. Driftsmarginene er svært stabile i disse bedriftene. Nivået ligger på 6,5 %.

Industri sektoren i Nordland er fylkets mest lønnsomme i 2008. I 2009 har marginene falt sterkt. Bedriftene venter en driftsmargin på kun 1 % for 2009. Årsaken er svært store marginfall i eksportindustrien som gjør at det er underskudd totalt sett i denne sektoren.

AVKASTNING PÅ INVESTERT KAPITAL

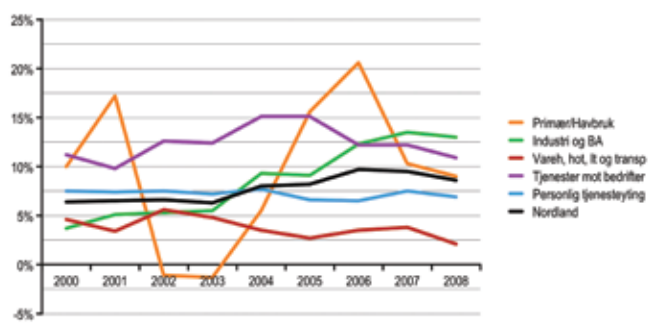
Avkastning på totalt investert kapital sier oss noe om hva kapitalen investert i bedriftene gir i avkastning, og hvor attraktivt investeringer i Nordlandsbedriftene er. Nordland har helt siden 2000 hatt en avkastning på total kapitalen høyere enn gjennomsnittet for Norge. Avkastningen er i 2008 11,4 % sammenlignet med 5 % for Norge. Når en stor del av næringslivet i Nordland går meget godt, bidrar dette til en meget høy avkastning på total kapitalen. Kapitaleierne ligger som følge av sterkt reduserte driftsmarginer an til en avkastning som på om lag 4 % i 2009. Det er ventet at total kapitalrentabiliteten igjen øker til om lag 6,5 % i 2010.

UTFORDRINGER:

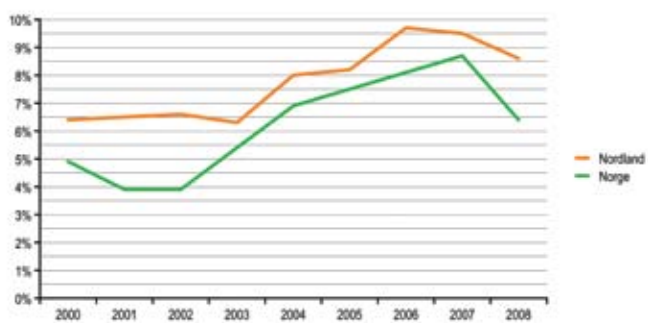
- Sterkt fall i lønnsomhet reduserer evnen til omstilling og tilgangen til lånefinansiering.
- Svakere driftsmargin reduserer bedriftenes egenfinansiering, og reduserer investeringsevnen. Gode eierstrategier blir svært viktige, skal bedriftene klare å henge med i konkurransesituasjonen.
- Svak lønnsomhet gjør at motivasjonen for investeringer faller. En uheldig spiraleffekt kan bli resultatet.

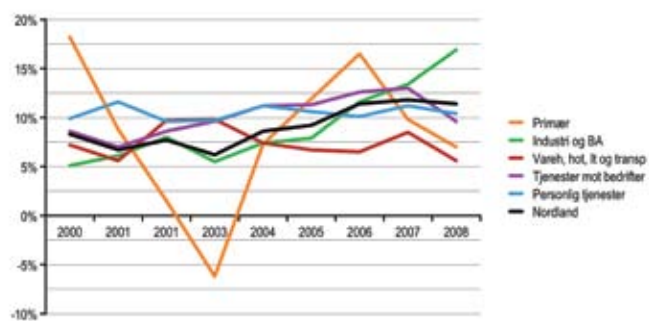
DRIFTSRESULTAT I PROSENT AV DRIFTSINNTEKTER
- Nordland bransjeinndelt

DRIFTSRESULTAT I PROSENT AV DRIFTSINNTEKTER
- Nordland sammenlignet med Norge

TOTALKAPITALRENTABILITET
- Nordland og Norge

TOTALKAPITALRENTABILITET
- Nordland og Norge

KRAVET TIL EGENKAPITAL ØKER

Egenkapitalen i Nordland har i 2008 nådd 43,7 milliarder. Økningen kommer fra egenkapital investert i nye bedrifter og fra kapital opptjent og reinvestert i bedriftene. Totalt er det investert 145 milliarder i Nordlandsbedriftene. Det er to hovedkilder til egenkapital, eiernes opprinnelige investeringer og reinvestering av overskudd. Den sterke lønnsomheten har økt lånekapasiteten. Det er gjort svært store investeringer i Nordland. I 2008 ble det lånt mer enn det ble investert i egenkapital for første gang siden 2003. Det betyr at egenkapitalandelen faller moderat til 30,3 %.

Kapitaløkningen i Nordland har utløst en betydelig økning i den underliggende størrelsen på Nordlandsøkonomien. Det er investert i alt 145 milliarder i Nordland. Av dette er 43,7 milliarder egenkapital. I 2009 er det kommet til betydelig økt kapasitet innenfor solcelleindustrien, flere oppdrettskonsesjoner er faset inn, økt kapasitet innen smoltproduksjon og forproduksjon til havbrukssekskapene. Det er investert i logistikk og havneinfrastruktur flere steder. Investeringen bidrar til at verdiskapingen har flere ben å stå på i Nordland.

I vanskelige tider overlever de bedrifter som har egenkapital nok til å komme seg gjennom vanskelige perioder. Norge har vært gjennom en periode med knapphet på kapital. Per i dag er tilgangen på lånekapital tilfredsstillende. Kravene til egenkapital er blitt strengere, og det er klarere påslag for risiko i markedet. For bedriftene betyr det mindre kapasitet til å ta opp lån. Strengere krav til egenkapital og lønnsomhet gjør at bedrifter som ikke klarer å oppfylle disse kravene, ikke får lån, eller mister sin driftskreditt.

HVA FORTELLER BEDRIFTENES EGENKAPITAL OSS?

Egenkapitalen forteller oss hvor solid eller motstandsdyktig en bedrift er mot svingninger i markedet, og om dens evne til å gjøre investeringer. Bedriftens verdiskaping er et mål på det bidraget kapitaleiere, samfunnet, långivere og ansatte oppnår gjennom bedriftens virksomhet.

Sterk vekst i bedriftene betyr økt behov for finansiering. Mange bedrifter opplever derfor redusert egenkapitalandel i perioder med sterk vekst. Rask vekst kombinert med at egenkapitalandelen opprettholdes vitner om god drift og effektiv kapitalutnyttelse.

HVORDAN HAR UTVIKLINGEN VÆRT?

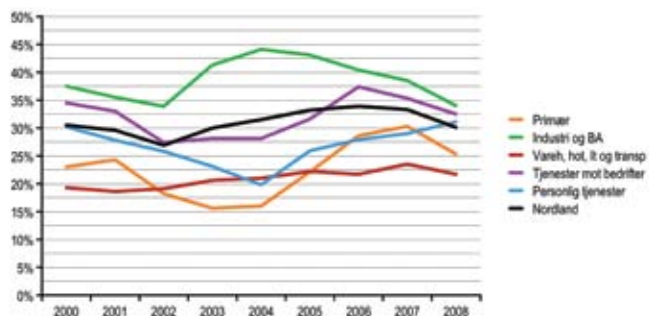
Primærnæringene, dominert av fiskeri og havbruk, har en egenkapitalandel på 25 %. Store investeringer og økt andel lånefinansiering har redusert egenkapitalandelen med nesten 5 % fra foregående år. Hele 11 % av egenkapitalen investert i Nordland er satt i arbeid. Det er investert totalt 4,9 mil-

liarder i egenkapital. Primærnæringen har vist god lønnsomhet, og venter at 2010 gir større avkastning enn 2009. Egenkapitalen i havbruksnæringen er investert av eiere spredt rundt i hele Nordland og har mange nasjonale og internasjonale eiere. Dette er med på å stille avkastningskrav og stimulerer til effektiv drift.

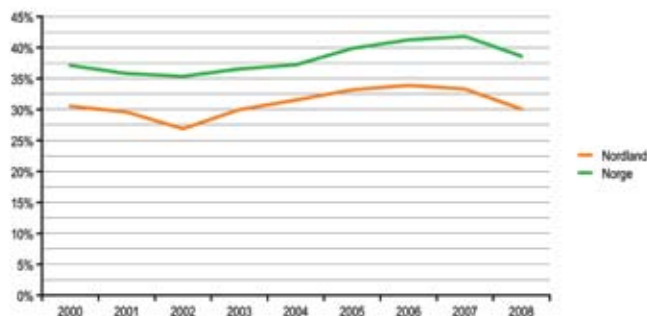
Hele 19,5 milliarder av egenkapitalen i Nordland er satt inn i industri, kraftproduksjon og bygg og anlegg. Nordland har en stor og kraftkrevende råvarebasert industri. Virksomheten er både kraftkrevende og kapitalkrevende. Det er i liten grad lokalt eierskap i prosessindustrien, mens i kraftproduksjon og hjemmemarkedsorientert industri, samt i bygg og anleggsbedriftene er hoveddelen av kapitalen investert av lokale eiere. Egenkapitalandelen er 34 %, der spesielt kraftprodusentene drar opp gjennomsnittet. Industrisektoren har levert svært gode resultater, og omfattende reinvestering av overskudd har muliggjort betydelige investeringer siste 5 år. I alt er bokførte verdier økt med 72 milliarder innen industrisektoren siden 2003. Industrien har et akkumulert driftsresultat på

EGENKAPITALANDEL NORDLAND

- etter bransje

EGENKAPITALANDEL NORDLAND OG NORGE

hele 21 milliarder i samme periode.

Varehandel, restaurant, persontransport, og kommunikasjon har en egenkapitalandel på 21,7 %. Det er investert 5,9 milliarder i egenkapital. Nordland er vert til flere meget store selskaper innen persontransport. Store verdier forvaltes av selskaper som Torg-hatten Transportselskap AS, Hurtigruten ASA, Widerøes ASA. Økende samferdselsbehov vil utløse store investeringer i både ferger og busser i årene fremover.

Bedriftene som driver med tjenesteyting mot andre bedrifter har en egenkapitalandel på 32,5 %. Egenkapitalen utgjør 12,7 milliarder, og 29 % av den investerte egenkapitalen er satt i arbeid i denne sektoren. Det er vokst frem flere større eiendomsforvaltningsselskaper, og selskaper som forvalter selskapssystemer og som er finansiell og strategisk leverandør til andre bedrifter i systemet. Gode tider i blant annet eiendom, havbruk og industri har gjort at det er bygget opp en betydelig lokalt eid kapitalbase i denne sektoren. Forretningssmessig tjenesteyting har en egenkapitalandel på 32 %. Svært gode tider for eiendomsutviklerne frem til 2008, forvaltningsselskap-

ene og tjenesteyterne har gitt en frisk vekst i kapitalfundamentet. Etterspørselen etter fremmedkapital fra eiendomssektoren er falt sterkt som følge av svært lav byggeaktivitet i boligmarkedet. Egenkapitalen har siden 2003 økt med 6,7 milliarder. Over tid har bedrifter som driver med tjenesteyting mot bedrifter i snitt høyest avkastning på totalt investert kapital i Nordland med 11 % siste 8 år.

Servicebedriftene i privat sektor utgjør fylkets minste sektor. Offentlig tjenesteproduksjon er en meget omfattende sektor, men rapporterer ikke egenkapitalen slik privateide bedrifter gjør, og er dermed ikke tatt med i beregningene. Egenkapitalandelen er 30 %, og 625 millioner er investert. Kapitalen er i hovedsak investert av lokale eiere. I 2009 har selskapene redusert investeringene kraftig. Bedriftene nedprioriterer investeringer og vokser mindre. I tillegg nedbetales gjeld. Etter hvert som bedriftene styrker sin egenkapital ventes evnen til å gjennomføre nye investeringer igjen å øke.

UTFORDRINGER:

I 2009 er investeringsnivået i Nordland redusert med 80 %.

En viktig grunn til at investeringer er stanset eller kansellert som følge av svakere etterspørsel.

Markedet for finansiering av bedrifters drift og investeringer er på vei til å normalisere seg etter at det i perioder av 2009 har vært knapphet på lånekapital

Bedriftene vil merke strengere vilkår rundt egenkapital og sikkerhet.

Lave investeringer begrenser vekst og fornyelse av næringslivet og vil få alvorlige konsekvenser hvis den vedvarer.

Foto: Terje Rakker/ Nordic Life/ Innovasjon Norge

BEDRE EKSPORT ENN VENTET, LIKEVEL KRAFTIG TILBAKESLAG I EKSPORT-VERDIEN I 2009

Eksporten fra Nordland slo alle tidligere rekorder i 2008. Veksten var sterk, og verdien nådde 20 milliarder i direkte eksport fra Nordland. Dette tilsvarer en vekst på 16 %. Eksporten er fordelt med 26,5 % fisk og 73,5 % bearbejdede varer i hovedsak metaller, solceller, skipsutstyr, offshore-relaterte produkter og kabler. Finansuroen har redusert verdien av eksporten betydelig i 2009. I 2010 ventes det igjen vekst i eksporten på 8 %.

2009 har vært svært utfordrende for eksportindustrien. Eksporten har i likhet med andre regioner i Norge falt betydelig. Eksporten i Nordland falt i sum til 16 milliarder. Dette er en nedgang på 20 % i Nordland sammenlignet med en nedgang på 15 % for Norge totalt i 2009. Hovedårsaken er at det i Nordland er langt større råvareeksport enn i de fleste andre regioner i Norge. Nedgangen skyldes prisfall og volumfall for prosessindustrien. For disse produktgruppene er nedgangen hele 33 % fra Nordland. Eksport av laks øker med 14 % i 2009 fra Nordland knyttet til en kombinasjon av økt volum og priser.

De fleste eksportbedriftene innen prosessindustrien opplevde i starten av 2009 skrekkszenariot der prisene på sluttproduktene ute i markedene falt raskere enn råvareprisene. Konsekvensene var at lønnsomheten

forsvant. Prisfallet har flatet ut etter 2. kvartal 2009, og mot slutten av 3. kvartal 2009 rapporterte mange av de ledende bedriftene bedre balanse mellom råvarer og markedspriser. Det er også en svak bedring i både aluminiums- og stålpriser. Årsaken er at det er i ferd med å etablere seg et normalt forhold mellom tilbud og etterspørsel etter at mye kapasitet er tatt ut av markedet. I tillegg har Nordlandsbedriftenes intense innsats for omstilling av drift og kostnadsreduksjon gitt styrket konkurransekraft.

Selv om 2009 har vært vanskelig, har eksportbedriftene i Nordland ved utgangen av 2009, full drift ved de aller fleste større prosessbedrifter innen aluminium, stål og legeringer. Mens det er tatt ut betydelig kapasitet i de samme sektorene andre steder i verden, har konsernene valgt å produsere i Norge.

KONKURRANSEKURSIINDEKSEN

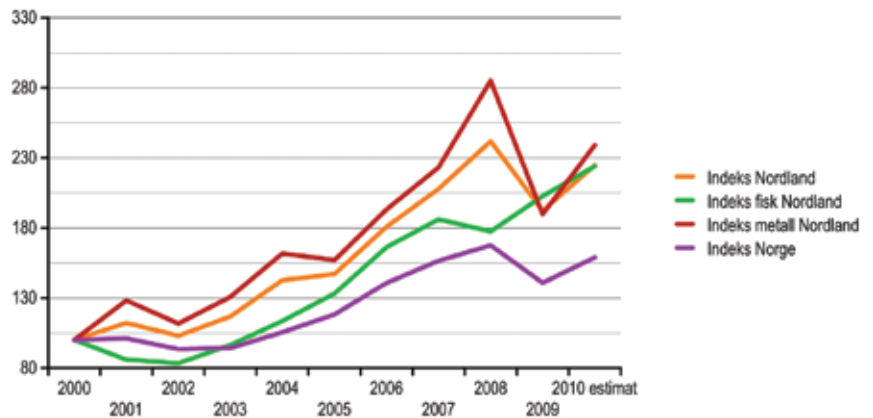
- Industriens effektive valutakurs Indeks 1.1.1990 = 100

Konkurrensekursindeks over 100 er gunstig for Nordlandsbedriftene.

EKSPORT FRA NORDLAND OG NORGE

- Indekserte verdier (2000 = 100)

FAKTA:

På tross av prisfall og vanskeligheter for eksporten av hvitfisk, har Nordland hatt en stor eksportsuksess med laks i 2009, og et meget godt år for eksport av sild. Totalt sett eksporteres det for 16,1 milliarder i 2009, en nedgang fra 20,2 milliarder i 2008. For fisk øker eksporten i 2009 fra 5,3 milliarder til 6,1 milliarder på tross av et meget svakt år for hvitfisk-eksportørene. Innen bearbejdede industrivarer, der metallene inngår, er eksporten betydelig redusert fra 14,3 milliarder til 9,45 milliarder. Nedgangen i verdi er om lag 33 % i Nordland, sammenlignet med et verdifall på 16 % nasjonalt. Forskjellen skyldes Nordlands store eksport av råvarer.

Til sammenligning faller Norges eksport av tradisjonelle varer fra en verdi på 360 milliarder i 2008 til en verdi på 300 milliarder i 2009.

Eksportørene i Nordland innenfor solceller, stål, aluminium, verkstedproduksjon, skipsutstyr, anleggsdrift, kabelproduksjon, torsk, sild og oppdrettstorsk har alle hatt betydelige prisfall 2009. Eksport av laks er i 2009 det store unntaket med stabil til økende pris og økende volumer. Utsiktene for 2010 er en forsiktig eksportvekst. Det ventes stigninger i prisene i 2010 i alle sektorene, i takt med at finansuroen legger seg.

UTFORDRINGER:

- Nordland har store kraftressurser, arealer for havbruk, og er i startgroen av en omfattende oppgradering av veinettet. Det er svært viktig at eksportbedriftene stimuleres slik at de er i forkant i tilpassningen til en grønere økonomi.
- Få steder er det for eksempel mulig å konvertere malm til metaller med mindre karbonavtrykk enn i Nordland. Dette vil få større betydning etter hvert som konsumentenes miljøbevissthet øker.

Foto: Terje Rakke/ Nordic Life/ Nordland Reiseliv

UTSIKTER 2010: BEDRE TIDER RUNDT SVINGEN

Finanskrisen 2009 har for nordlendinger flest ikke artet seg spesielt ulikt de foregående årene. En lav rente har gjort at privatøkonomien totalt sett har holdt seg på et relativt høyt nivå også for nordlendingene. Husholdningene har likevel fulgt rådene om å være litt mer forsiktig i forhold til å låne penger til bil, bolig og andre større investeringer, noe som varehandelen har merket. Store deler av næringslivet har også valgt å redusere sine investeringer. For deler av næringslivet i Nordland har 2009 vært et historisk vanskelig år, og da spesielt innen eksportindustrien, bygg- og anleggsbransjen, samt fiskerierne og de som driver med oppdrett av hvitfisk. Samtidig har næringslivet i Nordland totalt sett vært lettere rammet av finanskrisen enn andre regioner.

Næringslivets forventninger til 2010 er preget av forsiktig optimisme. Det er få, om noen som tror at det kan bli verre i det nye året, enn i året som er gått. Bedriftene er likevel klare på at finanskrisen ennå ikke er over, og vil ta hensyn til det. Usikkerheten har satt sitt preg på de fleste investeringsbudsjetter for 2010, hvor investeringene totalt sett legges på et uendret nivå i forhold til 2009. Det er ingen av sektorene i Nordland som forventer ytterligere fall i etterspørselen, det forventes uendret eller en

svak vekst i samtlige sektorer. Størst usikkerhet er knyttet til eksportindustrien.

Indeks Nordland har snakket med et utvalg bedrifter om hvordan de på godt og vondt har blitt påvirket av finanskrisen. De forteller oss hvordan de tenker i forhold til investeringsstrategier, behovet for innovasjon og omstilling, og hvordan de vil jobbe for å opprettholde sin verdiskapning. Intervjuene kan du lese på side 20 til 25.

HJEMMEMARKEDSINDUSTRI

Etterspørsel, produksjon og markedsutsikter 2010

Hjemmemarkedsindustrien opplevde siste halvåret i 2009 en svak vekst i etterspørselen, og samme utvikling forventes utover det nye året. Det er spesielt bedrifter innen byggevare, næringsmidler og produsenter av utstyr til fiskeri og oppdrett som forventer vekst i 2010. Byggevarebedriftenes drivkrefter er god

aktivitet som følge av at mange pusser opp boligene og økt vedlikeholdsaktivitet i kommunene. Produsentene i havbruksnæringen har en kunde som har god vekst og god økonomi. Det gjennomføres fortløpende investeringer i nytt utstyr og teknologi i denne sektoren. Næringsmiddelindustrien i Nordland har på tross av lang transportavstand oppnådd større markedsandel innen salg av fisk og påleggsprodukter.

Investeringer i 2010

Hjemmemarkedsindustrien planlegger uendrede til økte investeringer i 2010. Investeringene som planlegges er effektivisering gjennom utskifting av gammelt utstyr, sikkerhets- og miljøtiltak, samt normale vedlikeholdsinvesteringer. Det er fortsatt svært få som planlegger å investere i kapasitetsutvidelser.

Kapasitetsutnyttelse i 2010

Tilgangen på arbeidskraft er tilfredsstillende for hjemmemarkedsindustrien, og det forventes en uendret sysselsetting det kommende året. Det er svært få bedrifter som rapporterer at tilgangen på arbeidskraft begrenser produksjonen.

EKSPORTINDUSTRI

Etterspørsel, produksjon og markedsutsikter 2010

For den samlede eksporten fra Nordland er det ventet en svak vekst i 2010. Markedsutsiktene for laks er også gode i 2010, mens det er mye mer usikkerhet knyttet til markedsutsiktene for hvitfisk. For den tradisjonelle fiskeindustrien er det større usikkerhet, både med hensyn til markedet der det er store lagre bygget opp, og til i hvilken grad fiskeoppkjøpere har finansiell kapasitet til å kjøpe fisk kommende sesong. Prosessindustrien står foran et svært usikkert år med sterk internasjonal konkurranse og en markedsituasjon i ubalanse. Solcelleindustrien forventer økt eksport det kommende året.

Investeringer

Finanskrisen har medført investeringsstopp i store deler av eksportindustrien. Også for 2010 forventes det reduserte investeringer. Kun mindre investeringer gjøres i forhold til å opprettholde prosesser, vedlikehold, og kvalitetssikring.

Kapasitetsutnyttelse

Eksportindustrien har ingen forventninger om at tilgang på arbeidskraft vil utgjøre en begrensning på kapasiteten i de kommende månedene. I starten av året 2009 var det

flere av eksportbedriftene som måtte redusere bemanningen gjennom permitteringer. Mange av disse bedriftene opphevet permitteringen i løpet av fjoråret. Det forventes generelt et uendret eller noe redusert behov for arbeidskraft det kommende året innen eksportnæringen. Innen solcelleindustrien forventes det økt sysselsetting.

BYGG OG ANLEGG

Etterspørsel, produksjon og markedsutsikter

Etter en dårlig start på året 2009 med et markert fall i etterspørselen flatet denne ut mot slutten av året, og det forventes uendret aktivitet for første halvår 2010. Offentlige anbud kommer til å være en viktig drivkraft for aktivitet i deler av byggebransjen i 2010. Økt aktivitet i forbindelse med veiprosjekter og offentlige bygg gjør at situasjonen i Nordland ikke oppleves like dårlig som i resten av landet.

Kapasitetsutnyttelse

Tilgangen på kvalifisert arbeidskraft er i løpet av 2009 blitt mye enklere for denne sektoren, og det forventes en generell god tilgang på arbeidskraft også i 2010. Det vil fremdeles være knapphet på enkelte typer arbeidskraft, og da spesielt innenfor områder som krever høyere utdanning.

VAREHANDEL

Etterspørsel, produksjon og markedsutsikter

For varehandelen totalt forventes det uendret vekst i etterspørsel og aktivitet i 2010. Det forventes størst vekst i salg av møbler, interiørartikler og byggevarer. Aktivitetsnivået i varehandelen er sterkt knyttet til rentenivået og forventningene til utviklingen for lånerenten. I handel med klær forventes det også moderat vekst, og da spesielt innenfor lavprissegmentet.

Investeringer

Ved starten av 2009 var det et kraftig fall i investeringsnivået til varehandelen. Investeringsnivået har generelt vært lavt gjennom 2009, noe som vil fortsette i 2010 hvor det forventes et svakt fall i investeringene. Usikkerhet i forhold til utviklingen i markedet gjør at bedriftene velger å utsette større investeringer.

Kapasitetsutnyttelse

Varehandelen opplever at det er bedre tilgang på arbeidskraft nå enn de siste årene. Det

vil ikke være noen særskilte utfordringer for de bedriftene som forventer vekst i 2010 å skaffe seg den nødvendige arbeidskraften.

TJENESTEYTING TIL BEDRIFTER

Etterspørsel, produksjon og markedsutsikter

Innenfor tjenesteyting mot bedrifter forventes også en svak vekst i 2010 innen forretningsmessig tjenesteyting, der advokater, rådgivende økonomer, rådgivende ingeniører, revisjonsselskap og IT merker sterkest vekst. Selv om det er en vekst er det mange av disse som i løpet av 2009 har redusert prisene sine. For en del av disse aktørene bidrar økt etterspørsel fra offentlige aktører til mer enn å kompensere for en noe redusert etterspørsel fra private bedrifter.

Investeringer

Investeringene i denne sektoren vil med stor sannsynlighet holde seg på et uendret nivå i 2010, som følge av fortsatt usikkerhet. De investeringer som gjøres er kun de som er nødvendig for å holde driften i gang.

Kapasitetsutnyttelse

Bedrifter som driver med rådgiving, regnskap, revisjon, eiendomsmekling, advokat- og inkassotjenester merker ved overgangen til 2010 en liten økning i sysselsettingen. Fremdeles er det ingeniørkompetanse og annen arbeidskraft med høyere utdanning som er mangelvare.

PERSONLIG TJENESTEYTING

Etterspørsel, produksjon og markedsutsikter

I overgangen til det nye året merker de som driver personlig tjenesteyting en svak vekst i etterspørselen, det forventes et uendret aktivitetsnivå i 2010. Den lave renten i Norge er med på å sikre fortsatt vekst. Det er mindre etterspørsel i restaurant- og cateringmarkedet, men fallet har flatet ut mot slutten av året. Det er også fall i etterspørselen etter velværeprodukter. Innen bankvirksomhet med fokus på personmarkedet forventes det gode markedsutsikter for 2010.

Investeringer

Det forventes et uendret investeringsnivå i 2010.

Kapasitetsutnyttelse

I den grad det er kapasitetsproblemer, skyldes dette mangel på kvalifisert høyere utdannet arbeidskraft.

Daglig leder
Coop Sambo BA
Lars Arve Jakobsen

Coop Sambo merket i 2009 en uforutsigbar etterspørsel, med større svingninger enn tidligere år. Spesielt etterspørselen etter lavprisprodukter økte.

VENTER MODERAT VEKST I 2010

Daglig leder for Coop Sambo Lars Arve Jakobsen forventer en moderat vekst i etterspørselen i 2010:

– Vi forventer at utviklingen vi har sett med vekst i lavprisområdet fortsetter, men det råder fortsatt noe usikkerhet.

SATSER MER I DET KOMMENDE ÅRET

Coop Sambo sin storsatsning med utbygging av City Nord skal ferdigstilles i oktober. 40 000 m² butikklokaler vil da huse ca 65 butikker. Om fremtidige investeringsplaner forteller Jakobsen:

– Vi fortsetter på samme måte med at vi investerer stort på Stormyra, i tillegg til at vi også investerer mye i øvrige butikker.

SATSER PÅ ØKTE MARKEDSANDELER

Jakobsen mener at innovasjon er det viktigste strategiske anliggende for å ivareta og øke bedriftens verdiskaping.

– Vi jobber kontinuerlig både med å utvide markedsområdene og tilføye nye. Vi har egne team som jobber med markedsutvidelser og butikketableringer. Ellers har vi et sentralt støtteapparat i Coop Norge Handel, som tar seg av vareforhandlinger, varetilførsler og vareutvikling.

Jakobsen forteller at han er opptatt av å skape muligheter for fremtiden og ikke bare se på.

– Vi leter hele tiden etter nye muligheter, og har orientert bedriften den veien. Satsningsområdene våre fremover er økte markedsandeler.

KNALLTØFF KONKURRANSE FREMVER

Jakobsen mener at behovet for omstilling blir stort i 2010, både for egen bedrift og for de som ønsker å henge med i bransjen.

– De som er rundt oss jobber raskere enn før. Det er en knalltøff konkurranse på dagligvaresiden. For å henge med må man omstille seg raskere enn noen gang tidligere. I tillegg må vi ha konstant fokus på en mest mulig rasjonell drift. Med andre ord fokus på den kjernevirksomheten vi har, som for vår del er varehandel. Det betyr at vi må optimalisere driften rundt det på en best mulig måte til enhver tid, hvis ikke er konkurrentene bedre enn oss.

“For å henge med må man omstille seg raskere enn noen gang før.”
–Lars Arve Jakobsen

I forhold til gigantutbyggingen på City Nord og hvordan det vil påvirke markedssituasjonen i Bodø hadde Jakobsen dette å si:

– Det er ikke noe mål for oss å ta markedsandeler fra sentrumsbutikkene. Tvert i mot så ønsker vi at sentrum og glasshuset blir sterkest mulig sammen med oss. Det må bli Bodø som vokser, dersom man har en for snever tankegang vil vi ta livet av hverandre.

– For å møte konkurransen skal vi åpne Coop Obs Hypermarkeder, som blir Nordlands desidert største dagligvarebutikker. Vi har nylig

åpnet en ny butikk på Nordsia i tillegg til at vi har andre planer.

Jakobsen mener at også andre faktorer er viktig for å ivareta Coop Sambos verdiskaping:

– I tillegg til konstant fokus på å være konkurransedyktig, er det også viktig å ha forsvarlig strategiske handlinger, gode beslutningsprosesser, godt lederskap, samt riktig fokus på å selge varer på en best mulig måte.

Jakobsen forteller at de legger stor vekt på kompetanseheving internt i organisasjonen og at tilgang til riktig kompetanse har betydning for Coop Sambo:

– Vi har i lang tid jobbet med fokus på intern rekruttering og intern kompetansebygging. Vi har i en del år kjørt interne traineeprogrammer for fremtidige ledere.

Når Coop Sambo har vært i beit for ledere har de hatt noen som har stått klar og ivret etter å få jobben.

COOP SAMBO BA

- Coop Sambo er en medlemseid bedrift innen Coop med over 30 000 eiere. Netto årsomsetning på over 1 milliard.

- Det er om lag 750 ansatte og 41 butikker innenfor et område fra Engavågen i sør til Andenes i nord.

- Daglig leder i Coop Sambo er Lars Arve Jakobsen.

Les mer på www.coopsambo.no

Daglig leder
Lofotprodukt as
Sigvald Rist

Lofotprodukt AS er uberørt av finanskrisen, med en omsetningsøkning på 25 % i 2009. For 2010 forventes fortsatt vekst.

GODE UTSIKTER FOR 2010

Daglig leder i Lofotprodukt AS, Sigvald Rist forventer en fortsatt vekst i markedet for sine produkter i 2010. Forbrukerne er opptatt av sunnhet og helse, og det mener Rist er en medvirkende faktor til at produktene deres vil fortsette å selge godt i året som kommer.

– Selv om folk har endret litt på forbruksmønstrer, og kanskje er litt mer forsiktig med pengene, er de fremdeles opptatt av å kjøpe sunn og god mat.

I oktober flytter Lofotprodukt AS inn i en ny fabrikk. Rist forteller at de investerer mer enn noensinne:

– Vi kommer til å gjøre mer i 2010 enn tidligere. Samtidig har også vi vært påvirket av den tiden som samfunnet er i, det har ikke vært noe uhemmet ressursbruk. Vi har gått mange runder både internt, i styret, med banken og Innovasjon Norge for å være sikre på at det vi gjør er riktig.

LEGGER VEKT PÅ PRODUKTUTVIKLING

I Lofotprodukt AS er produktutvikling en kontinuerlig prosess, både i forhold til å videreutvikle eksisterende produkter og lansering av nye. Rist forteller at konsept og design er viktige faktorer som vektlegges:

– Vi legger stor vekt på å tenke emballasjedesign. Nå i høst vant vi designprisen Design Effekt Grand Prix, for at vi var den bedriften i Norge som kunne dokumentere størst effekt som følge av satsningen på design.

Rist forteller at produktutviklingen skjer i tett interaksjon med kundene og selgerne. 2008 var et spesielt spennig år hvor både fiskepølser og ferdigmat så dagens lys. Rist forteller at de måtte tenke annerledes i 2009:

– Vi var mer konservative i forhold til lansering av nye produkter. Det har mer gått på nye typer fiskeburgere, og nye varianter med røkt og gravet laks. Forbrukerne var ikke villige til å prøve helt nye ting, og da måtte vi rette oss etter det.

DET GJELDER Å VÆRE BEST

Behovet for innovasjon og omstilling forventes fortsatt å være høyt ifølge Rist:

– Det er en kanontøff konkurranse. Utfordringene for fortsatt å være konkurransedyktig ligger rett og slett i det å være best, det vil si å produsere de beste produktene mest mulig kostnadseffektivt. De største konkurrentene er handelens egne merkevarer.

For å kunne ivareta dagens verdiskaping og øke den er Lofotprodukt AS avhengig av tilgang til de beste råvarene. I tillegg til tilgang til kompetente og dedikerte medarbeidere er viktig.

LOFOTPRODUKT AS

- Leverandør av sjømatprodukter.
- Målgruppen for Lofotenprodukter er dagligvare, storhusholdning og firma gavemarkedet.
- Etablert i 1994.
- 70 ansatte.
- Daglig leder: Sigvald Rist.
- Les mer om Lofotprodukt AS på:

www.lofotprodukt.no

Elektro Bodø AS merket lite til finanskrisen i 2009. Omsetningen økte med 25 % fra 2008 til 2009.

STORE PROSJEKTER

Einar Jørgensen, daglig leder i Elektro Bodø AS forteller at de hadde flere store oppdrag i 2009:

– Det eneste vi har merket til finanskrisen er i forhold til boligbygging og de tilhørende enterprisene. Vi har vært veldig engasjert og er fortsatt engasjert i den utbyggingen som skjer i Glomfjord i forbindelse med REC og de tilhørende bedriftene. Ellers var NAV et stort prosjekt for Elektro Bodø i 2009.

UENDRET ETTERSPORSEL I 2010

Jørgensen mener at etterspørselen etter deres produkter og tjenester kommer til å befinne seg på et uendret nivå i 2010:

– 2010 blir nok annerledes enn året som er gått. Når jeg sier uendret etterspørsel er det i forhold til det personalet som vi har. Vi har leid inn forholdsvis mange for å dekke det behovet som har vært. Omsetningsmessig får vi en endring i 2010, men hvis vi ser på egne ansatte så tror jeg situasjonen blir uendret det kommende året.

– I årene som kommer er det i Bodø veldig mye på gang av større utbygginger. Det skal bygges både kulturhus og en ny videregående skole, i tillegg til en stor sykehusutbygging. På samferdsel er det også en del som skal gjøres.

Jørgensen forteller at Bodø kommune fikk en del midler i forbindelse med finanskrisen, og at det også der forventes en del anbud på prosjekter.

UENDRET INVESTERINGSNIVÅ

Elektro Bodø har ingen store investeringsplaner for 2010. Jørgensen har følgende kommentarer om investeringsplaner:

–Jeg føler at vi har gjort de investeringer som vi per dags dato trenger, og ser ingen økninger på investeringssiden. Vår bedrift er mer avhengig av at andre bedrifter driver produksjon slik at vi kan installere i de

prosjektene som de investerer i.

INNOVASJON

Jørgensen forteller at deres måte å jobbe med innovasjon er å være oppmerksom på eventuelle nye markedsmuligheter, og behov i markedet etter deres tjenester:

– Vi ser hele tiden på om det er andre muligheter innenfor vårt felt. Samtidig ser vi også på andre markedsmuligheter, det kan for eksempel være rettet mot offshore-virksomhet, en bransje vi allerede er inne i, men hvor vi ser for oss at det er muligheter for ytterligere ekspansjon.

Jørgensen forteller at de har hatt så mye å gjøre i året som er gått at de har takket nei til en del jobber, fordi at de har slitt med å få tak i nok kvalifisert personell.

TILGANG TIL KOMPETANSE ER EN UTFORDRING

I følge Jørgensen er tilgang til riktig kompetanse en utfordring for bedriften.

– Vi sliter med å få tak i ingeniørkompetanse, og der er vi nødt til å gjøre visse grep.

– Elektro Bodø betaler idag kompensasjon og lønn for noen ansatte som tar utdanning fra fagarbeider til tekniker/ingeniør. For å lykkes i rekrutteringsprosessen må man være mer aktiv ovenfor studentene før de er ferdig med studiene.

Jørgensen sier at de kommer til å legge vekt på å være synlig ovenfor studentene.

“Vi har hatt så mye å gjøre i året som er gått at vi har takket nei til flere jobber, fordi vi har slitt med å få tak i nok kvalifisert personell ”

-Einar Jørgensen

Daglig leder
Elektro Bodø AS
Einar Jørgensen

ELEKTRO BODØ AS

- Elektro Bodø AS er Nord Norges og en av landets største privateide elektro-entreprenører med 132 ansatte. Bedriften har fagfolk innen alle områder av elektro- og telefaget.

- Elektro Bodø AS er et datterselskap i Elektro-konsernet som omfatter 9 datterselskaper og sysselsetter totalt ca. 360 ansatte.

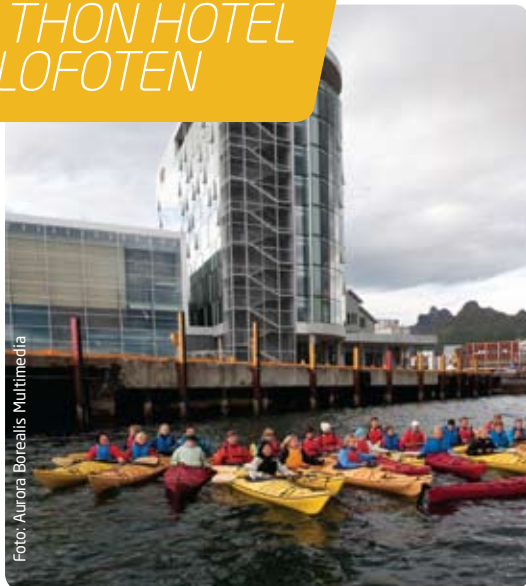
- Elektro er lokalisert med hovedkontor i Energihuset, Bodø. I tillegg er det servicemontører lokalisert i Gildeskål og Lurøy.

- Daglig leder for Elektro Bodø AS: Einar Jørgensen.

Les mer på Elektro på:
www.elektro.no

THON HOTEL LOFOTEN

Foto: Aurora Borealis Multimedia

Direktør
Thon Hotel Lofoten
Erik Taraldsen

Flere gjester enn forventet besøkte Thon Hotel Lofoten i 2009. Oppstarten ble en suksess.

HADDE FORBEREDT SEG NØYE

Thon Hotel Lofoten merket lite til finanskrisen i 2009. Direktør for Thon Hotel Lofoten, Erik Taraldsen forteller at de oppnådde 20% over budsjettet omsetning for 2009. Taraldsen forteller:

- Vi er et annerledes hotell i Nord Norsk sammenheng. Thon satset mye på at hotellet skulle være stort, moderne, internasjonalt og av høy klasse.
- Hotellet retter seg mot kurs og konferansemarkedet.

Det ble satset kraftig på markedsføring av hotellet og destinasjonen lenge før hotell åpnet, store konferanser og arrangementer ble solgt inn i god tid før åpningen.

ØKT ETTERSPØRSEL I 2010

Thon Hotel Lofoten ser veldig positivt på 2010, og merker allerede en økning i etterspørselen i forhold til 2009. Taraldsen begrunner dette med:

- Veksten i etterspørselen har en sammenheng med den store markedsføringen som er gjort av Lofoten, blant annet av Innovasjon Norge. Naturen er den viktigste faktoren, men også at Lofoten er så mye i media i forbindelse med olje- og gassutvinning har betydning.

- Det er politisk mer korrekt å reise på konferanse i Norge, i stedet for å reise ut av landet. Da er Lofoten et godt alternativ.

Taraldsen mener at disse faktorene kombinert med en stor kapasitetsøkning innen kurs og konferanse åpner for vekst i etterspørselen.

Innovasjon Norge valgte i fjor å legge NTW (Norwegian Travel Workshop) til Thon Hotel Lofoten. Turoperatører fra hele verden besøkte i denne forbindelse Lofoten. Taraldsen håper at det vil medføre at flere utlendinger kommer til Lofoten.

- Det har vært en nedgang i turoperatørmarkedet på busstrafikken. Jeg tror ikke vi blir å se den nedgangen etter at vi har arrangert NTW.

SATSER PÅ MARKEDS- OG SALGSARBEID

Taraldsen forteller at de kommer til å bruke mye ressurser fremover på å rette seg inn mot markeds- og salgsarbeid, for å skape vekst i antall gjester:

- Vi skal utvikle nye pakkeløsninger for gjestene. Det skal bli enkelt å bestille en hel pakke med opplevelser gjennom internett.
- Gjennom et tett samarbeid med kulturhuset jobber vi med å tilby ulike kulturpakker og forestillinger.

Taraldsen legger også vekt på at destinasjonsutviklingen utenom høysesongen er viktig, og spesielt vintersesongen.

Thon Hotel Lofoten har ikke kunst på veggene på rommene. Alle ytterveggene i hotellet er glass, med store vinduer hvor gjestene kan se hele

Lofoten fra rommene sine.

Årsaken til at så mange gjester kommer til Lofoten er ifølge Taraldsen den vakre naturen og naturbaserte opplevelser. Taraldsen forteller:

Når gjestene våre drar hjem skal de ha med seg litt gangspærre og hatt en naturopplevelse som de sent vil glemme.

- Erik Taraldsen

- Når gjestene våre drar hjem skal de ha med seg litt "gangspærre" og hatt en naturopplevelse som de sent vil glemme.

Hotellet har knyttet til seg en stor opplevelsesbedrift som sørger for at gjestene får naturopplevelsene med seg.

LEGGER VEKT PÅ Å VÆRE KONKURRANSEDYKTIG

Thon Hotel Lofoten opplever ikke at de konkurrerer med de andre hotellene i Svolvær, de legger heller vekt på samarbeid. Ifølge Taraldsen er det byene Tromsø og Bodø som er hovedkonkurrentene.

De største utfordringene i forhold til å være konkurransedyktig er i følge Taraldsen det som går på logistikk og gjennomføring av store arrangementer.

Thon Hotel Lofoten tenker langsiktig i forhold til rekruttering av personale, det legges stor vekt på opplæring av lokale folk. De er også veldig avhengig av at folk er fleksible siden det er ekstreme sesongsvingninger. Idag er det spesielt servitører som det er vanskelig å få nok av.

THON HOTEL LOFOTEN

- Hotellet ble etablert i mars 2009.
- Topp moderne konferansehotell med 161 rom.
- Kapasitet konferanse inntil 800 personer.
- Hotellet ligger idyllisk plassert i Svolvær havn.
- Det er 80 ansatte.
- Lofoten Kulturhus ligger vegg i vegg med hotellet.
- Direktør er Erik Taraldsen.
- Les mer om Thon Hotel Lofoten på www.thonhotels.no/lofoten

Høsten 2008 startet en ufor-glemmelig periode for aluminiums-produsenter over hele kloden. I løpet av noen få måneder stupte prisene til en tredjedel av hva de var sommeren det samme året.

2009 ET HISTORISK DÅRLIG ÅR

For Alcoa Mosjøen skriver 2009 seg inn i historie-boken som det tøffeste året noen sinne. Markedet kollapset totalt, og etterspørselen etter aluminium stoppet opp. Det økonomiske tapet for året sett under ett er rekord-høyt. Verksdirektør Eivind Mikalsen i Alcoa Mosjøen forteller at ledelsen i Alcoa ikke hadde andre valg enn umiddelbart å igang-sette tøffe tiltak:

– I løpet av de første månedene 2009 var 60 av våre ansatte permittert. Heldigvis klarte vi å omorganisere driften i løpet av våren slik alle de permitterte kunne komme tilbake i jobb i løpet av første halvår.

– Fokuset ble rettet mot hvordan vi kunne drive billigere og mer rasjonelt. Vi gikk da over fra å støpe i 3 anlegg til å støpe i 2 anlegg.

Flere tjenester som Alcoa Mosjøen før kjøpte eksternt valgte de i 2009 å gjøre innomhus for å unngå ytterligere permitteringer. Mikalsen forteller at måtte fighte fordi at de viste at dersom de kjørte ned anlegget ville det være vanskelig å kjøre opp igjen på kort tid.

– Vi ble tvunget til å begynne å produsere renmetall selv om det ikke er et produkt vi tjener penger på, men det var et bedre alternativ enn å stenge anlegget i elektrolysen.

Mikalsen mener at evnen og viljen til omstilling har betydning for at Alcoa Mosjøen fortsatt er i drift. Mikalsen roser sine ansatte for innsatsen i denne vanskelige perioden:

– I løpet av 2009 har vi fått bevisst hvilken utrolig stå på vilje og dugnadsånd som ligger hos de ansatte i bedriften. Vi har jobbet med forbedringer og posisjonering over mange år, det har vi tjent på det siste året. Da krisen kom lå konkurrentene våre et hode bak oss, vi hadde da et forsprang. Det at vi deretter klarte å omstille oss ytterligere har bidratt til at vi kom oss ned på bena med stil.

Resultatene av alle omstillingsprosessene begynte å vise seg utover høsten. Regnskapet for august måned viste endelig positive resultater igjen, om enn bare så vidt på rett side av streken.

SIKKERHET FORAN ALT

På Alcoa i Mosjøen settes sikkerhet foran alt som gjøres. Oppgaver som ikke kan gjøres på en sikker måte skal heller ikke utføres, og i løpet av 2009 har de klart å levere resultater på sikkerhet som aldri før. Det har ikke vært en eneste personskaide i løpet av året. Mikalsen utdyper dette med:

“Det er ekstremt viktig for oss å være blant de beste, det er de med dårligst posisjon som forsvinner først. Utfordringen for oss er hele tiden å svare med å være best.”

– Eivind Mikalsen

– Sykefraværet i 2009 er på 4.4 % noe som betegnes som ekstremt lavt for denne bransjen. Det lave sykefraværet ser jeg på som et kraftig signal på at hele organisasjonen ser at det er viktig at vi holder oss på jobb og gjør en skikkelig innsats.

– Morselskapet har i år lagt ned flere verk. Det er ekstremt viktig for oss å være blant de beste, det er de med dårligst posisjon som forsvinner først. Utfordringen for oss er hele tiden å svare med å være best.

MARKEDSUTSIKTER 2010

Usikkerhet preger de fleste markeder ved årets begynnelse. Mikalsen forteller at han tror at etterspørselen etter aluminium kommer til å bedre seg i løpet av 2010.

– Vi vet at markedet blir vanskelig også i 2010. De seneste månedene har vi imidlertid merket at markedet for støpelegering og vals har bedret seg, og vi har tro på at det fortsetter. Samtidig er vi fullstendig klar over at finans-krisen så langt fra er over ennå.

Mikalsen deler sine tanker om hvorfor nettopp Alcoa Mosjøen skal overleve finans-krisen:

– Vi skal overleve fordi vi har ett av de best drevne verkene worldwide. Det er ikke mange som slår Alcoa Mosjøen når det gjelder effektivitet, resultater på sikkerhet, og helse og miljø generelt. Vi sier at “people make the difference”, det er fordi vi sitter på en unik kompetanse og en ståpå vilje.

Verksdirektør
Alcoa Mosjøen
Eivind Mikalsen

REDUSERER INVESTERINGENE MED 88 %

Mikalsen forteller at investeringsprosessene er sterkt preget av den finansielle krisen:

- Vi har omstilt enormt på investeringsiden. For å bruke 2008 som en referanse opp mot 2010 legger vi inn i budsjettet for neste år en redusert ramme på 88 %.
- Det er kun de investeringene som er helt nødvendig som realiseres, slik som sikkerhet, miljø, og det som er myndighetspålagt.

KONTINUERLIG FOKUS PÅ Å LIGGE I FRONT

Alcoa Mosjøen blir liten med en produksjonskapasitet på 190 tusen tonn i året sammenlignet med nye verk som ofte har en kapasitet på 600 tusen tonn per år. Alcoa konsernet offentliggjorde nylig at de skal bygge et nytt verk i Saudi Arabia med en kapasitet på hele 750 tusen tonn i året, og det i første fase, på sikt skal de håndtere det tredoblede volumet. For at Alcoa i Mosjøen skal overleve må de ha en klar markedsstrategi. Mikalsen forteller hvilken betydning innovasjon har for bedriftens verdiskaping:

- Det som har vært vår strategi, og vår suksess har vært å produsere nisjeprodukter. Et eksempel er her topplokkene til øl- og brusbokser. Disse lokkene består av en legering som er veldig vanskelig

å produsere, noe som også gir større påslag i prisen. Det er umulig å konkurrere på pris i forhold til enkle produkter slik som renmetall.

- For oss er det ekstremt viktig å drive med utvikling på produksiden, men vi må også fortsette å utvikle oss i forhold til hvordan vi kan drive mest mulig produktivt.

ET EKSTREMT MAGERT INVESTERINGSBUDSJETT

I Alcoa Mosjøen er det likevel en klar strategi om at utviklingen skal gå sin gang. De har et eget team på støperiet som jobber kontinuerlig med utvikling, i tillegg til at de har nær kontakt med kundene. Utviklingsaktiviteten har ikke vært på samme nivå som tidligere år. Mikalsen forteller:

- Vi jobber med å kvalifisere oss innefor nye produktgrupper, det har vi gjort også i 2009.
- Etter som vi nå er helt ut eid av Alcoa får vi fordelene ved å være en part av et veldig stort system. Men samtidig vil jeg si at Mosjøen er blant de best drevne verkene i systemet, vi er kanskje det mest produktive verket i hele Alcoa systemet. Vi ligger langt fremme, men har alltid noe å lære av de andre.

VERDISKAPINGEN ER PRISGITT MARKEDSSITUASJONEN

Alcoa Mosjøen er prisgitt at markedssituasjonen bedrer seg, de er avhengig av et sterkt bilmarked, et sterkt bygg- og anleggsmarked, men også en sterk flyindustri. Mikalsen forteller at rammebetingelser er av stor betydning for å kunne ivareta dagens verdiskaping:

- Hever vi blikket og ser framover er vi avhengig av det skjer noe på rammebetingelsessidene, spesielt innen kraft. Det vi ser rundt

kraftsituasjonen er bekymringsfullt. Vi har avtaler som går ut i 2019. I denne bransjen må man være mye mer langsiktig, og det må være mer forutsigbarhet. Uforutsigbarheter i form av økte nettleier styrker ikke vår posisjon.

TILGANGEN TIL KOMPETANSE

For Alcoa er tilgang til riktig kompetanse viktig. Mikalsen forteller at finanskrisen har gitt seg ut-

slag i færre ressurser til kompetanseheving, men at kompetanse er en viktig konkurransefaktor.

-Når jeg sier "People make the difference", må vi fylle på med kompetanse i organisasjonen. Skal vi konkurrere mot land som Saudi Arabia og Kina som har et helt annet kostnadsnivå enn oss, må det vi gjør være bygget rundt kompetanse. Hittil har vi klart å få tak i de folkene vi trenger, det som har vært den største utfordringen har vært i forbindelse med ferieavvikling. Tidligere kunne vi hente folk på torget, og sette dem inn i støperiet. Sånn er det ikke lengre, folk må ha lang opplæring, og de må ha høy kompetanse.

Mikalsen forteller at bedriften oppfattes som svært attraktiv og at de ikke har noen nevneverdige problemer i forbindelse med rekruttering.

"Vi sier at "people make the difference", det er fordi vi sitter på en unik kompetanse og en ståpåvilje."

- Eivind Mikalsen

ALCOA MOSJØEN

- Alcoa Mosjøen er en del av Alcoa som er verdens største aluminiumsprodusent, med hovedkontor i USA.
- Kundene til Alcoa er innen bil, fly, bygg og anlegg, og emballasje.
- Produksjonskapasitet på 190 000 tonn i året.
- Hovedprodukter er støpelegering og vals.
- Ca 340 ansatte.
- Verksdirektør i Alcoa Mosjøen: Eivind Mikalsen.
- Les mer om Alcoa på: www.alcoa.com

BEFOLKNINGSVEKST OG SENTRALISERING

Folketallet ved utgangen av 2009 er 236 146 innbyggere. Dette er en økning på rundt 1000 personer fra samme periode i 2008. Selv om økningen skjer i flere kommuner, øker sentraliseringen innad i fylket sterkere enn tidligere.

Nordland har de siste 20 år redusert befolkningen med 2 %, mens befolkningen i Norge er økt med 13 % i samme periode. Det er regionene Bodø, Meløy og indre Helgeland som viser befolkningsvekst i senere tid. I de øvrige regionene falt befolkningen også i 2009. Det er to sterke flyttestrømmer i Nordlandssamfunnet. I den ene retningen flyttes det rett ut av fylket, mot Østlandet, Sør og Vestlandet. Den andre flyttestrømmen går fra periferikommunene til bykommunene og noen av sentrumskommunene i Nordland.

Ser vi nærmere på bolyst etter alder er den fortsatt fallende i aldersgruppen mellom 20 til 40 år. I aldersgruppen over 40 år er bolysten økende i Nordland. Økende tilflytting til byene i Nordland viser at en stadig større andel av innbyggerne ønsker å bo i fylkets byer og tettsteder. At flyttingen skjer til hovedstedene i Nordland betyr at befolkningen opplever disse som attraktive. Det er positivt for Nordland. Utviklingen forsterkes i 2009, og tiltar i takt med at befolkningens utdanningsnivå øker. Det har i lengre tid vært en sterk dreining av jobbskaping globalt og nasjonalt i retning av kompetansekrevende jobber innen tjenesteyting og forvaltning og disse er i stor grad lokalisert til våre største byer og mest attraktive regionsentra.

Hvis vi skal vurdere hvordan Nordland har klart å utnytte veksten i befolkningen av unge med høy utdanning, består ikke fylket testen. I samfunnet som helhet er det en økende andel unge med høyere utdanning. Antallet i befolkningen med høyere utdanning har i perioden 2000 - 2008 økt med 28,7 % i Norge

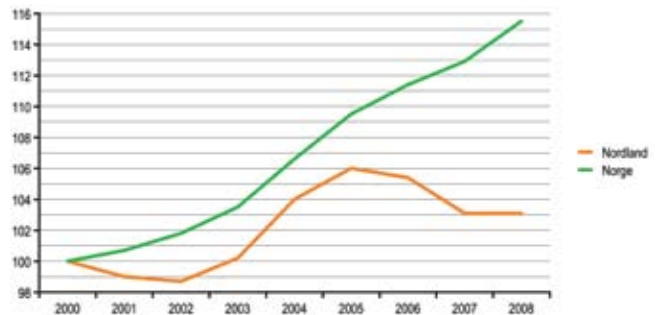
mot 26,8 % i Nordland. Det er urovekkende at veksten i antall med høyere utdanning i alderen 20-39 år er langt svakere i Nordland enn i Norge. Her har antallet økt med 15 % på landsbasis mot 3 % i Nordland. Det skyldes ikke at færre tar høyere utdanning eller at kullene har falt raskere i Nordland. Årsaken er at få av de som reiser ut kommer tilbake, at det finnes for få relevante jobber for kompetansegruppene. Nordland har dermed sterk ubalanse mellom til- og fraflytting av unge med høyere utdanning. Av unge som bodde i Nordland ved fylte 20 år, har 14 % forlatt fylket allerede ved fylte 25 år.

Nordland har sterke drivkrefter i eksisterende og nytt næringsliv. Økende petroleumsaktivitet, økt fokus på grønn energi, og fortsatt vekst i havbruksbedriftene betinger tilflytting skal vi dekke behovene for arbeidskraft i perioden frem til 2020. Nordland må i likhet med regioner som tiltrekker seg befolkningen, satse enda sterkere på å gjøre våre byer og hovedsteder mer attraktive, og tilrettelegge for at flere skal produsere tjenester, og at flere

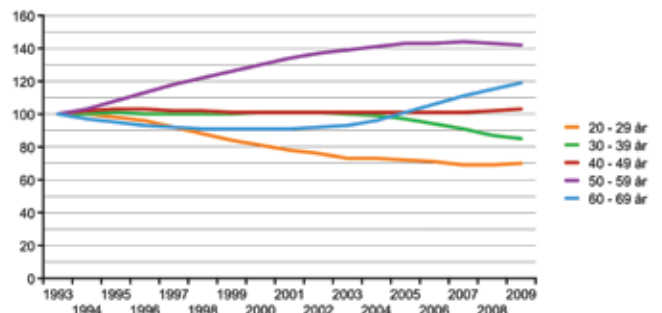

Foto: Jørn Henning Vikjord

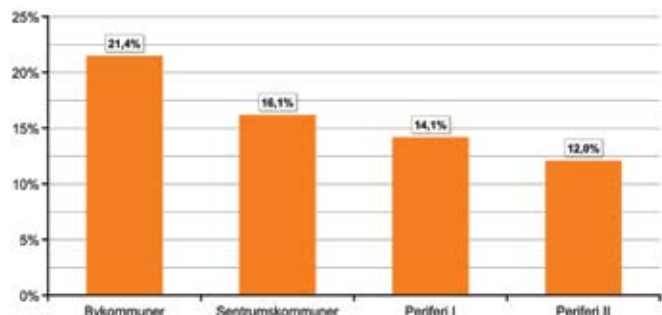
ANTALL I BEFOLKNINGEN MED HØYERE UTDANNING - i alderen 20-39 år Nordland og Norge

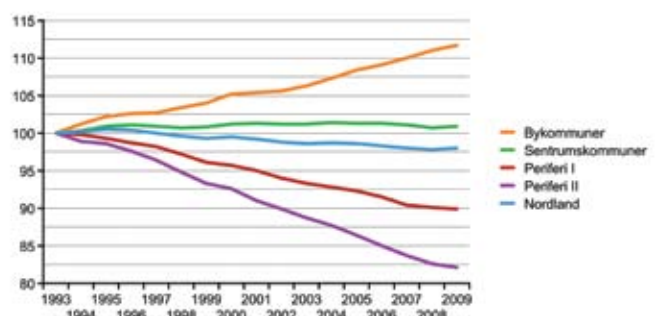
BEFOLKNINGSMENGDEN ETTER TIÅRIG INTERVALL - Indeks 2000 = 100

ANDEL AV BEFOLKNINGEN TOTALT - med høyere utdanning i 2008 etter periferistatus

BEFOLKNINGSMENGDEN ETTER PERIFERISTATUS*

* Kommuneklassifiseringer i Nordland:

Bykommuner: Bodø og Narvik

Sentrumskommuner: Brønnøy, Alstadhaug, Vefsn, Rana, Fauske, Vestvågøy, Vågan og Sortland

Periferi I: Bindal, Sømna, Herøy, Leirfjord, Grane, Hattfjelldal, Nesna, Hemnes, Meløy, Saltdal, Hamarøy, Tysfjord, Ballangen og Hadsel

Periferi II: Vega, Vevelstad, Dønna, Lurøy, Træna, Rødøy, Gildeskål, Beian, Sørfold, Steigen, Lødingen, Tjelsund, Evenes, Røst, Værøy, Flakstad, Bø, Øksnes, Andøy og Moskenes

Kilde: Norut

skal bo sentralt. Skal en større del av flyttestrømmen gå inn til sentraene i Nordland, betyr det en radikal økning i satsningen på å gjøre sentraene konkurransedyktige i befolkningens øyne. Det er et interessant spørsmål om det er mindre kontroversielt hvis Nordlandssamfunnet ikke forsøker å stimulere flere til å bo i Nordland, og dermed stimulere til økt utflytting?

UTFORDRINGER

- Flyttestrømmen ut av Nordland har en sterk ubalanse i form av at mange unge produktive flytter ut.
- Befolkningens flyttestrøm gir et interessant signal. Økt fokus på attraktive byer og regionsentra kan bidra til å redusere utflytting. Alternativet er verre, at folk forlater fylket.
- Økende petroleumsaktivitet, økt fokus på grønn energi, og fortsatt vekst i havbruksbedriftene betinger tilflytting skal vi dekke behovene for arbeidskraft i perioden frem til 2020. Nordland må gjøres så attraktiv som mulig for tilflytterne.

Etter en lønnsvekst i Nordland på 17,6 % fra 2006 til 2008, ble lønnsveksten i 2009 om lag 3,5 % i næringslivet. Sammen med svært lav rente har det gitt sterk vekst i kjøpekraften. Lønnsnivået, og velstands nivået har aldri vært høyere i Nordland. I 2010 ventes det et svært moderat lønnsoppgjør. Forventningen er mellom 3 % til 3,5 % i offentlig sektor og mellom 1 % til 2 % i privat sektor.

Inntektsnivået i Nordland utgjør 88,7 % av gjennomsnittet i Norge. Lønnsveksten var i 2008, 1,1 % sterkere i Nordland enn for landsgjennomsnittet. Dette betyr at lønns-gapet mellom Nordland og Norge har minnet noe, men det er fortsatt en forskjell på 38 500 kroner. I 2009 ventes lønnsveksten å reduseres til 3,5 % i snitt for Nordland. En mindre effekt av finanskrisen og mer moderat økning i arbeidsledigheten i Nordland vil føre til en større vekst i lønnsnivået i 2009 enn på landsbasis. Forskjellen i lønnsnivå mellom Nordland og landsgjennomsnittet er en funksjon av næringsstrukturen, med færre hovedkontorer, og færre arbeidstakere med høy kompetanse, og en større andel av sysselsettingen innen offentlig sektor.

Lønnsutviklingen er gledelig for Nordlands-samfunnet. Kvinner bosatt i bykommuner i

Nordland fortsetter å ha høyere inntekt og sterkere lønnsvekst enn landsgjennomsnittet. En raskere økning i kvinners utdanningsnivå, i kombinasjon med at kvinner i større grad foretrekker å bosette seg i bysamfunn forklarer fremgangen. Kvinner i bysamfunn i Nordland hadde i 2008 en bruttoinntekt på 10.000 kroner mer enn landsgjennomsnittet for kvinner i byene.

I 2008 hadde kvinner en høyere lønnsvekst enn menn i både by, sentrums- og periferikommunene i Nordland. I sentrumskommunene hadde menn om lag samme lønnsvekst som kvinner. Det er menn i sentrumskommunene og de mest perifere kommunene i Nordland som hadde sterkeste lønnsvekst i 2008.

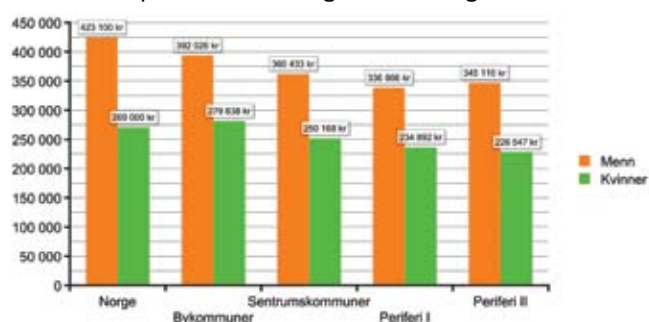
Den viktigste forklaringen på forskjellene i lønn mellom Nordland og landsgjennomsnittet er

NORDLAND HAR TIDENES BESTE PRIVATØKONOMI

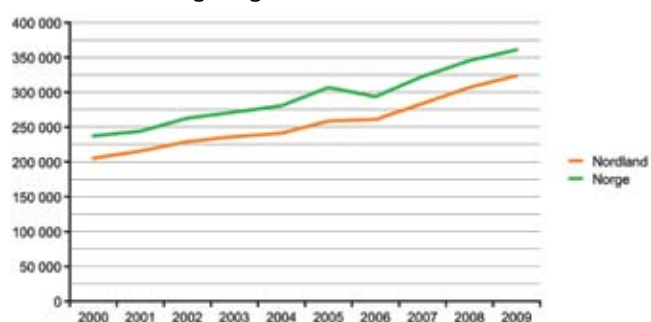
utdanningsnivået i befolkningen. Over tid vil etablering av Universitetet i Nordland, og økt globalt konkurranstrykk stimulere utdanningsnivået i Nordland positivt. Bolyst henger nært sammen med inntektsnivå og tilgangen til relevante jobber. Vedvarende store forskjeller i lønnsnivå mellom regioner stimulerer sterkt flytting til regionen med best vilkår og jobbutvalg.

Forskjellen mellom nordlendingenes gjennomsnittlønn og det nasjonale gjennomsnittet er nå på 38 500 kroner pr innbygger per år. Forskjellen betyr at det er 7,1 milliarder kroner mindre inntekt til Nordlandssamfunnet som vi ikke får skatteinntekter av.

GJENNOMSNTLIG BRUTTOINTEKT
- Etter periferi sammenlignet med Norge

GJENNOMSNTLIG BRUTTOINTEKT
- Nordland og Norge

Bjørn Erik Rygg Lunde/Nordlandssykehuset

KAMPEN OM KOMPETANSEN TILTAR INN I 2010, MODERAT VEKST I LEDIGHETEN I 2009

Tøffere tider har endret Nordlands arbeidsmarked i 2009. Etter svært positiv jobbskaping i 2006 og 2007, var fasiten ved utgangen av 2008, 6760 netto nye jobber i løpet av 3 år. Finanskrisen har i realiteten fra høsten 2008 snudd en meget sterk positiv jobbskaping i Nordland til et netto tap av jobber i 2009. Det er nå 113500 sysselsatte i Nordland, nesten 1000 færre enn ved inngangen til 2009. Arbeidsledigheten er 3000 personer. Ledigheten har falt i Nordland fra august 2009, og er nå tilbake på ledighetsnivået vi hadde før finansuroen satte inn.

Selv om ledigheten har økt moderat det siste året, er den fortsatt 40 % lavere enn ved forrige lavkonjunktur i 2003. I 2010 ventes det på nytt økning i sysselsettingen med rundt 1100 netto nye jobber. Hoveddrivkreftene er fortsatt vekst i offentlig sektors produksjon av omsorgstjenester, økt aktivitet i tjenesteyting rettet mot bedriftene, sterk privatøkonomi og økt varehandel, og økt transport som følge av økte laksevolumer.

Finanskrisen gjorde at mange bedrifter i 2009 måtte redusere antall sysselsatte, men arbeidsmarkedet i Nordland har i stor grad unngått de store jobbtapene. Det var ventet ledighet på nivå med 2003, altså om lag 5000 ledige. I 2009 er det nedgang i sysselsettingen i alle private sektorer. Største netto jobbtap har vi nå i industri-, bygg- og anleggssektoren der 1630 færre er i arbeid i 2009. Innen primærnæringene, havbruk og i tjenesteproduksjon mot bedrifter er det en svak negativ endring med

100 sysselsatte. Lyspunktet i arbeidsmarkedet i 2009 er fortsatt stabil og god jobbskaping i offentlig tjenesteproduksjon. Det er i alt blitt netto 1100 flere sysselsatte i denne sektoren i 2009. Nedgangen i bygg og anleggssektoren har kommet gradvis etter hvert som bedriftene har avsluttet byggeoppdrag, og har manglet nye oppdrag av tilsvarende omfang. Våren 2010 forventes ytterligere nedbemanning som følge av at private byggherrer fortsatt kontraherer svært få nye næringsbygg eller boligprosjekter. Større offentlige utbygginger vil først komme for fullt inn i markedet høsten 2010. Tiltakspakkene har også bidratt til en gradvis tilpassning av sysselsettingen. En fasit på 2900 ledige ved utgangen av 2009, betyr at arbeidsmarkedet er tilbake i et stramt leie.

UTEN UNGE SIVILINGENIØRER OG SIVILØKONOMER BLIR NORD- LAND ALVORLIG VEKSTHEMMET OM 10 ÅR

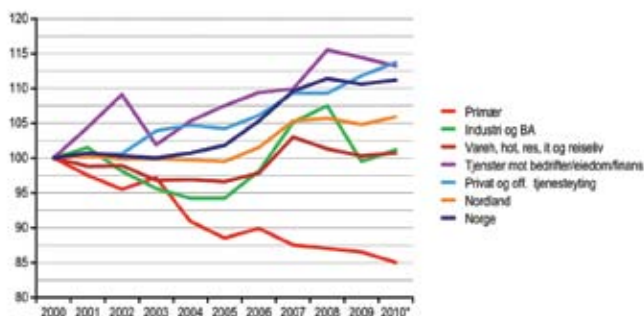
Nordland vil trenge mer arbeidskraft enn det som forventes å være tilgjengelig. Sammenlignet med andre regioner i Norge som har sterkere jobbskaping, har Nordland for lite innslag av Sivilingeniører og Siviløkonomer i arbeidsstokken. Tøffere konkurranse- og effektivitetskrav øker kravet til evnen vi har til håndtering av ny teknologi, effektiv økonomisk organisering og ledelse av bedriftene.

ETTERSPØRSELEN ETTER FAGARBEIDERE

I offentlig sektor er det økende produksjon av omsorgstjenester som driver sysselsettingsveksten. Dette gjelder spesielt innen kommune-

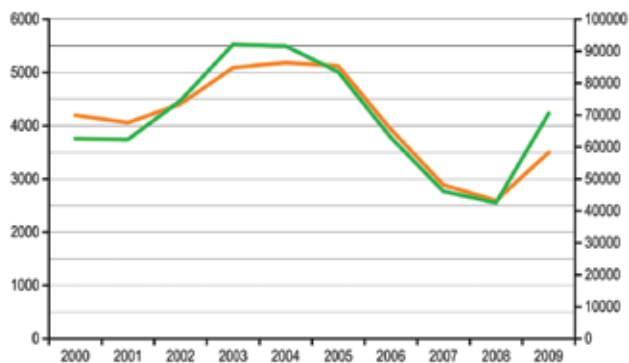
UTVIKLING I SYSSELSETTING

- 2000 - 2010, Nordland og Norge, Indeks 2000 = 100

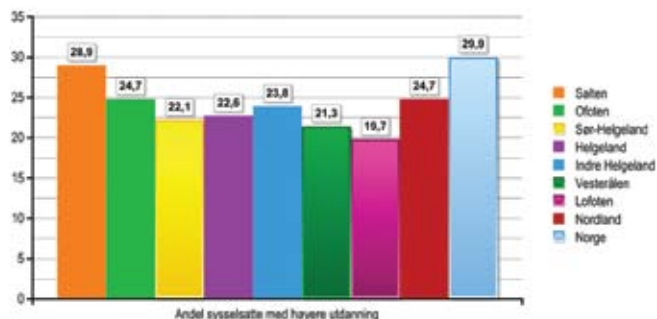
ARBEIDSLLEDIGE GJ.SNITT PERIODEN 2000 -2009

- Antall ledige Nordland venstre akse

ANDEL SYSSELSATTE MED HØYERE UTDANNING

- pr region i Nordland

helsetjenesten. Fallet i etterspørselen etter arbeidskraft i kategorien fagarbeidere og hjelpearbeidere i industrielt vedlikehold og i bygge og anleggsnæringen, ventes å fortsette i 2010. Etterspørselen etter arbeidstakere med høyere kompetanse innenfor teknologi, økonomi, samfunnsvitenskap, og helse/medisin ventes å øke betydelig i 2010.

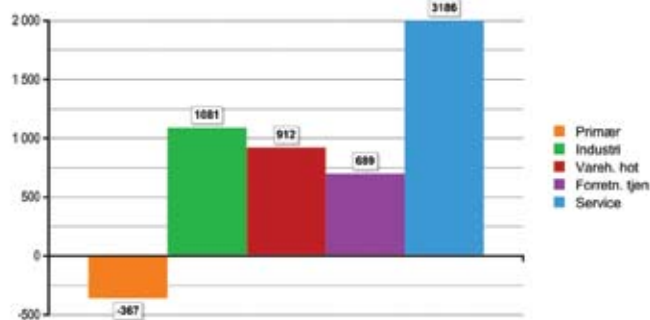
Utfordringen Nordland deler med flere regioner i Norge, er at vårt arbeidsmarked har liten tiltrekningskraft eller evne til å rekruttere arbeidstakere i aldersgruppen mellom 20 til 40 år.

Andelen av befolkningen med høyere utdanning i Nordland er 26 % sammenlignet med 33 % nasjonalt. Andelen øker i Nordland, men ikke så sterkt at vi tar innpå det nasjonale nivået. Nordland er i likhet med en rekke fylker i Norge, i ferd med å tape en hel generasjon av de best utdannede unge arbeidstakerne til de største byene i Norge. Dette er grupper som Nordland selv trenger for å drive veksten videre i Nordland.

Befolkningen i aldersgruppen 20-40 år med høy utdanning er i Norge vokst med 15,5 % siden år 2000. I Nordland er andelen vokst med kun 3 %. Utviklingen vanskeliggjør bedriftenes innsats for å øke egen konkurransevne, og kan redusere verdiskapingen i fylket.

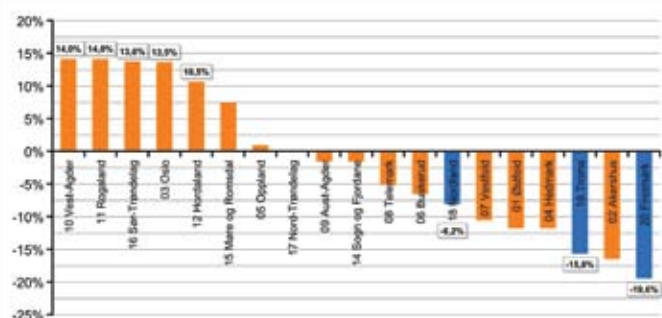
JOBBSKAPING 04 - 09,

- 5502

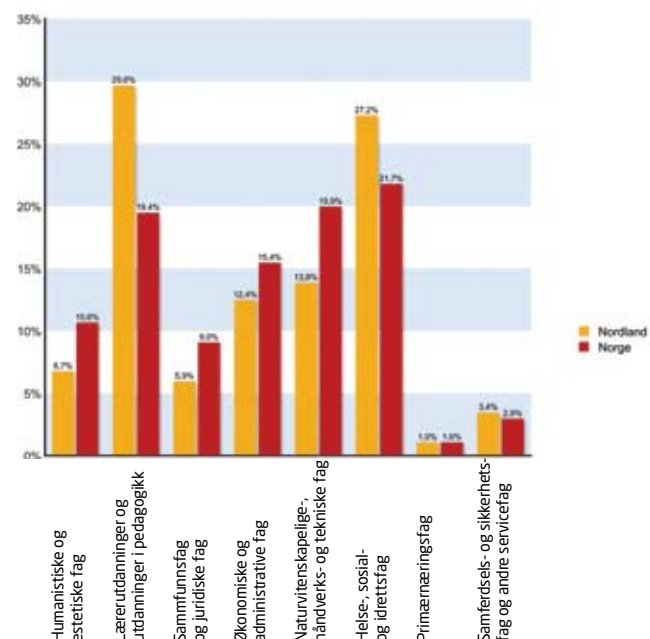
ENDRING I ANT. INNBYGGERE MED HØYERE UTDANNING

- alderen 20-29 år Perioden 2000-2008

SYSSELSATTE MED HØYERE UTDANNING

- fordelt på fagfelt, Nordland og Norge

HVA MÅ TIL:

- Veksten i sysselsetting vil komme i bransjer som krever stadig større grad av spesialisering og kompetansedrevet produksjon.
- Vekst i Nordlands næringsliv er avhengig av at flere unge arbeidstakere med høyere utdanning erstatter arbeidsstyrken som etter hvert går av med pensjon de kommende 10 år.
- Nordland må tiltrekke seg unge med høyere realfaglig- og økonomisk utdanning slik at vi ikke blir hengende etter andre regioner.

Indeks Nordland 2010

Indeks Nordland er et partnerskap mellom Nordland Fylkeskommune, Nordlandsbanken ASA, Innovasjon Norge Nordland, Næringslivets Hovedorganisasjon Nordland, og Kunnskapsparken Bodø AS

Indeks Nordland 2010 kan du lese og laste ned på:

www.indeksnordland.no

Har du spørsmål om Indeks Nordland.

Ta kontakt med Kunnskapsparken Bodø AS, på telefon: 75 40 25 30.

Forfattere:

Erlend Bullvåg, Handelshøgskolen i Bodø
Erik Slørdal Skjemstad, Kunnskapsparken Bodø AS
Sissel Ovesen, Kunnskapsparken Bodø AS

Prosjektledelse:

Kunnskapsparken Bodø AS

Styringsgruppe:

Karsten Nestvold, Innovasjon Norge
Jørn Sørvig, Nordland Fylkeskommune
Bjørn Sture Trymbo, Nordlandsbanken
Edel Storelvmo, NHO Nordland
Eirik Pedersen, Kunnskapsparken Bodø AS
Erlend Bullvåg, Handelshøgskolen i Bodø

Kilder:

Indeksen er basert på økonomiske nøkkeltall hentet fra Proff®Forvalt: www.forvalt.no. Regnskapsdatabasen produseres og utvikles av Proff Forvalt i et samarbeid med Handelshøgskolen i Bodø.

Statistikk om eksport, sysselsetting, jobbskaping, arbeidsledighet, lønnsutvikling, og befolkning er hentet fra SSB og NAV og bearbeidet av prosjekt Indeks Nordland. NHO Nordlands medlemsundersøkelser.

Takk til:

Nordland Fylkeskommune, Nordlandsbanken ASA, Innovasjon Norge Nordland, Næringslivets Hovedorganisasjon Nordland, og Kunnskapsfondet Nordland AS for finansiell støtte.

Grafisk design:

MPdesign AS

Trykk:

Forretningstrykk AS

ISBN-978-82-8151-014-2